

SZÍNHÁZ

DRÁMAMELLÉKLET

1984

NOVEMBER

Dékány Kálmán

Holttér

Dráma három felvonásban

Személyek

ILLÉS, várostervező építész (50 éves)
SZOKOLAY ZSOLT festőművész (50 éves)
DÓRA (30 éves)
ZITA (40 éves)

Történik korunkban, egy vidéki nagyvárosban, egy nyárutói napon: délelőtt, délután és este

Első felvonás

Szín: egyszerű irodahelyiség Illés dolgozószobája az Intézetben. A háttér falon néhány települési alaprajz, illetve makett-fotó. Továbbá egy eredeti, nagyméretű, a háttér falon szétterülő települési központ látképe — egy új falu. A munkaasztalon kiterítve munkában levő teleprajz, néhány rajzeszköz, papírlapok, skiccek szét-szórva. Telefon külön állványon. Az asztal háttér felé eső sarkán egy játék mackó. Nyakában szalagon fémlapocska. Dóra, aki munkaköpenyben villanykávéfőzőt hoz be, miután az asztal mögött valahol a fal tövében bedugja a konnektorba a zsinórt, kendőt terít a mackóra, eligazgatja, mintha szoborleplezésre készülné. Közben dudorászik

ILLÉS (hüledezve lép be — hűmmög) Hm. Tévedés kizárva. (Észreveszi a lányt, aki háttal állva foglalatoskodik) Úgy látszik, vannak még meglepetések.

DÓRA (megperdül, zavart mozdulattal fedezi a mackót) Az ... drágám, az lehetetlen.

ILLÉS Pedig erről van szó.

DÓRA Ilyen ... ilyen hamar végeztetek?

ILLÉS Hamar!

DÓRA Hosszabban szokott tárgyalni a direktorod. Én úgy számítottam ...

ILLÉS Szentigaz. De hát ez más volt. Nem a szokásos hivatali aggályoskodás.

DÓRA (megnyugszik, hogy nem a készülő meglepetést fedezték föl — mókásan parodizálva) Kérem, próbáljanak az én fejemmel gondolkodni, akkor önöket sem érheti meglepetés. Én itt, az intézetünk élén, hogy úgy mondjam, ütközőpont vagyok. Rajtam kérnek számon, hogy úgy mondjam, a direktív szempontokat . .

ILLÉS Hogy úgy mondjam... Dóra kisasszony alakítása bámulatos! Hiába, egy színész veszett el benne. DÓRA Igenis, szolgálatjára, uram. Hogy úgy mondjam, . . legalább a mi ,kis színpadunkon -hasznát vehetem. (Szünet) De most komolyan ... Mi az, .a' más?

ILLÉS Tudod, eddig minden munkám sorsát ki tudtam számítani. A reagálásokat . .

DÓRA Mert te sose végzel fél munkát. Ilyennek ismertelek meg..

ILLÉS Én is magamat. Ezért ámultam el annyira a fogadtatáson. Benyitok, ő elém siet és gratulál. Mihez? — kérdezem. Hát a pályaművedhez. Befutott.

DÓRA Befutott? És ezt csak most mondd! Egy ilyen csodás hírt! (A nyakába ugrik) Te ... te, én mind-járt kibújok a bőrömből.

ILLÉS (lefejt magáról) Na, na, ha valaki betoppan, még azt hiszi ...

DÓRA Higgyen, amit akar! Egy kis beosztott talán nem gratulálhat a főnökének?

ILLÉS Nyerni ... egy ilyen pályaművel! Alig akarom elhinni. Kihívás a sablonokra hangolt térépítészeti megoldás ellen! Ezt benyújtani? Kár a benzinért, öregem — jelentette ki Zsolt. Legföljebb csak zsűrípukkasztónak.

DÓRA Jellemző rá. Nem hisz senkiben, már magában sem.

ILLÉS Nem adnám egy vak löért, ha itt kint, szabadon érhetne volna meg ezt a sikert.

DÓRA Rajta már az sem segített volna. Akinek nincs akaratereje, balsorsáért másokat, a környezetét hibáztatja.

ILLÉS Én most újra bízom.

DÓRA Az előzőnél is ezt mondtad.

ILLÉS De most kedvezőbb a konstelláció odabent. Mi-hók, a cimbora nagy becsvágygal vette kézbe a dolgát... Még ma értesítem Zsoltot. Fogadom, azt hiszi majd, hogy a bolondját járatom vele. Van ott körülötte épp elég ebből a fajtából. Egy ilyen frontáttörés az ő pályájára sem lesz majd közömbös.

DÓRA Amit szintén neked köszönhet.

ILLÉS Ne felejtse el: az ötlet az övé volt. A festő! DÓRA Az ő ötletei! ... Elpattognak a levegőben. ILLÉS De itt vagyok én, az építész. Mi ketten reme-

kül kiegészítjük egymást. (Szünet) Azt hiszem, va-

lahol itt kell lennie az ördögi csapdának.

DÓRA (a kendőn át megsimogatja a mackót) Itt .. . nincs semmiféle csapda.

ILLÉS (nem figyel oda) Az ember teszi a dolgát, mint egy gép. Gépben a fogaskerék. Durkheimnek van igazsága: az ilyen cselekvés nem is nevezhető cselek-vésnek. Amit sablonok, sémák, előírások szabnak meg. A legfontosabb kritérium hiányzik belőle: a személyi iniciativa ... A gép nem cselekszik, csak működik. Akár a beidegződések ... A tér egyszerű síkbeli kiterjedés, azaz lapos. Ez is egy szemléletbeli beidegződés. Ezt cáfoltam én meg: egy térnek föl-felé is lehet kiterjedése! Egy köztérnek!

DÓRA Te mindig kiveredsz a magad igazát. Ha egyszer a fejedbe veszel valamit, nem ismersz akadályt.

ILLÉS Az ember eltunyul, betokosodik, ha sokáig nem hadakozik. Ide akartam kilyukadni ... A munkában nem. tesz jót a béke: hiányzik a személyes élményed. Te sosem éreztél még, hogy nem vagy jelen benne? A találatekénység, az, aki te vagy — az egyedüliség! - nincs benne. Az a kis láz, hőemelkedés, ami a bensődet átjárja, éppen az hiányzik. Fogalmazol, ügyeket intézel vagy a gyárban termelsz --egyre megy, Te is csak eszköz vagy. Mi a magyarázat erre? A politikai mítoszok? A technika? Durkheim?

DÓRA (a kávéfőző felé fülel, majd megnyalazza az ujja hegyét, s hozzáérinti. Kissé családótt ábrázattal veszi tudomásul, hogy hideg. Lehajol, a konnektort babrálja) Még mindig: hideg.

napunkon. És biztos, hogy ez nem véletlen. Ilyen véletlenek nincsenek.

ILLÉS Hanem micsoda, te boszorkány?

DÓRA Intó jel, a jó szellemek beavatkozása kettőnk sorsába.

ILLÉS Ez aztán a szintiszta női misztika!

DÓRA Nevezd, aminek akarod. Igenis nő vagyok, szerelmes nő, én nem is akarok más lenni. (Átöleli a férfit, ez gyönyörködve nézi)

ILLÉS Vigyázat, ez iroda. Bejöhettek!

DÓRA Nem érdekel, tudod? Különbben sem jár a lift.

Rövidzárlat van. (Csokolózás közben) Sokáig ... ugye sokáig marad még bent?

ILLÉS (hirtelen elengedi) Hogy jutott eszedbe? Épp most ...

DÓRA Szoríts, szoríts magadhoz, egyetlenem.

Zita benyit, a látványon kissé megütközik, majd grimaszot vágva visszahúzódik; pár pillanat múltán erő-teljesen kopogtat az ajtón. A csokolózó pár szétrebben; a lány rendezgeti a blúzát, a férfi sebtében letörli a szájára mázolódtott rúzsfoltot.

ILLÉS (zavart torokköszörülgetés után kiszól) Tessék!

A visszatérő Zita csúfondárosan méregeti őket a tekintetével. Mindenki hallgat

ZITA (vékony, kissé zilált külsejű szőke nő. Eszközei-ben nem túlságosan válogatós. Most egyet-kettőt fúj a lépcsőzés miatt) Átkozottul magas ez a hetedik emelet. Ennyi dög lépcsőt megmászni! ... Bocsnát, nem tudom, jó helyen járok-e?

DÓRA Attól függ, kit keres és mit óhajt.

Szünet. Illés merően nézi Zitát, olyan arkifejezéssel, mint aki azt latolgatja, nem álmodik-e. Zita ezt észreveszi, mégis úgy tesz, mintha ő sem ismerné föl a férfit

ZITA (pillantása körbejár a helyiségen) Mintha már jártam volna itt. (Tekintete megállapodik a díszlet-képen) Erre a faluképre például határozottan emlékszem.

DÓRA De hát mit óhajt, kérem?

ZITA (tetőtől talpig végigmustrálja) Na, fogjuk rá ... DÓRA

Tessék?

ILLÉS (hangja inkább komor, mint szívélyes) Szervusz, Zita.

ZITA Csakhogy leesett a tantusz. Szia, öregfiú. ILLÉS

Hogy kerülsz ide?

ZITA Már mondtam: megmászta ezt az átkozott hét emeletet. Nem adták át az üzenetemet? Egy spiné fuvolázott a telefonban.

DÓRA Az a spiné én voltam.

ZITA Ó, bocsnát.

ILLÉS Nahát! Álomban sem gondoltam volna, hogy te vagy.

Hogy egyáltalán fölbukkansz még a láthatáron.

ZITA Én mindig váratlanul bukkanok föl. Ez a fegyverem.

ILLÉS Tíz év után ...

ZITA Tíz vagy száz — nem mindegy? Ki a francnak számít az idő!

ILLÉS Hát, ami azt illeti ... Ha az utcán találkozunk, én bizony isten elmegyek melletted.

Úgy beszélgetnek, mintha magukban lennének. Dórárt ez meglehetősen bosszantja, sértődötten indul kijelé. Zita egy fejmozdulattal int feléje

ZITA És ő?

ILLÉS Be sem mutattalak benneteket.

DÓRA Ne zavartassátok magatokat.

ILLÉS Dóra! . Ő a közvetlen munkatársam, műszaki rajzoló. - (Dórának) Zita.

ZITA Örvendek. Szokolayné. (Dóra tekintete ráfeled-

kezik) Mit bámul? (Dóra elsiet) Utálom, ha nők néz-nek. Hideglelést kapok tőle... Egyébként csinos baba. Ő a soros?

ILLÉS Nem szállnál le rólam?

ZITA Érdekes, te ettől begurulsz? Mióta vagy ilyen szűzies?

Még el is pirultál. (Letelepszik, előveszi a púderszelencét, szépítkeznek. Illés fél üleppel az asztal sarkára ereszkedik, éppen a mackó mellé. Zita pillantása odavillan) Tiéd az a mackó?

ILLÉS Ez? Izé ... itt maradt.

ZITA Mi az a bigyó a nyakában?

ILLÉS Bigyó? ... Valami medália.

ZITA Mutasd csak? (A férfi kelleltenül odalöki neki a mackót)

Hathónapos vagyok . Kicsoda?

ILLÉS Mit tudom én! (Megragadja a mackó grabancát, leteszi a padlóra az asztal mögé, aztán visszatelepszik az előbbi helyére)

ZITA (befejezi a piperészkedést) Kitől kaptad?

ILLÉS Mondtam, hogy itt felejtették, na! Olyan vagy, mint egy szép pióca. Piócában ilyen szépet még nem láttam. Szívod az ember verét, ha egyszer bele-csípesz ...

ZITA (külföldi cigaretta szed élő) Jól van, öregfiú. Tudod, hogy mindig szerettelek ugratni. Ideális médium vagy. Szívjuk el a békepipát.

ILLÉS Ejha! Kár belém ilyen drága cigaretta. (Tűzet ad)

ZITA Még mindig azt a bűdös Kossuthot rágod? ILLÉS Ühüm.

A cigarettának is legyen ereje. Ez csak

drága illatos füst. • Az illatot másban szeretem. ZITA

Rögtön éreztem, amikor beléptem. Elég rafinált

parfümöt használ a... munkatársad. (Szünet. Kis

grimasszal) El nem tudtalak volna képzelni benne-

teket vidéken.

ILLÉS Miért? Iti sem késsel eszik a bablevest. Van színház, uszoda, múzeum, képtár, művésztelep. Ha-marosan önálló rádióstúdió is lesz. Ez már nem vidéki város a szó régi értelmében. Érdemes körül-nézni benne. Kezd hasonlítani egy emberi településhez. Van stílusa.

ZITA Felőlem akár eszkimótelepüléshez is hasonlít-hat.

ILLÉS Akkor minek köszönhetem a látogatásodat? Nem

szoktál te csak úgy...

ZITA A szimatod elsőrendű.

ILLÉS Na hallod!

ZITA Mért? Rám van írva?

ILLÉS Mi van rád írva?

ZITA Meghibbantál? Ezt én kérdeztem... (Nézi) Még mindig jársz a kezeden? Tartod a formád, mi? Nem vagy te elveszett ember, öregfiú. Föltornáztad magad újra. Menőfej lettél.

ILLÉS Menő? Az egy kicsit túlzás.

ZITA Na, csak ne szerénykedj. Benne vagy a Magyar Nemzetben.

ILLÉS Miben?

ZITA Hát az újságban!

ILLÉS Lehetetlen. Még nem hozták nyilvánosságra a döntést.

ZITA Miféle döntést?

ILLÉS Amit a Nemzetben olvastál.

ZITA Az tanulmány volt, te süket, nem döntés. ILLÉS A

tanulmányom nem is ott jelent meg.

ZITA Le mered tagadni? Ezzel a két szememmel olvastam.

ILLÉS A tanulmányt?

ZITA Ki mondta, hogy a tanulmányt? Csak amit róla írtak a Nemzetben. Tegnap. (Előveszi a retiküljéből az újságot, lobogtatja) Na? Álmodtam?

ILLÉS (az újság kiforgatva, összehajtogatva a cikknél — átfutja) Hát ez érdekes... Milyen nap van ma? Csak csütörtökön meg vasárnap olvasok újságot, a meccseredmények miatt. Te ilyen szorgalmas újságolvasó lettél?

ZITA Én meg csak az apróhirdetések miatt. A Nemzetben van a legtöbb.

ILLÉS Nekem adod?

ZITA Persze. Azért rohantam lóhalálában ide.

ILLÉS Ezért? Zita ...

ZITA Jó, hát ez adta az ötletet... Tudod, cikis helyzet. Ki kellene váltanom ezt-azt a zaciból. Lejárát

van. Egy kép is szerepel a listán.
ILLÉS Vagy úgy ...
ZITA Ne vágj ilyen savanyú képet, öregfiú. Ne akard nekem bemesélni, hogy nincs! Egy újságsztárt nem vághat földhöz kétezer-kétszázhuszonöt forint kölcsön.
ILLÉS Kétezer?
ZITA ... kétszázhuszonöt.
ILLÉS Mért éppen huszonöt?
ZITA Mert pont annyi a végösszeg. Az útiköltséggel együtt. Csak bumli személyvonatot számoltam.
ILLÉS Csak mit? *(Járkál)* Ez egy ötlet... És mikor óhajtanád megadni?
ZITA Úgy gondoltam, majd apránként.
ILLÉS Mégis.
ZITA Most mit szörözől? Én fedeztem föl neked, hogy sztár vagy!
ILLÉS A te kinevezéseid! *(Visszatelepszik az asztalra, a saját cigaretájából rágyújt, gondterhelten nézi Zitát)*
ZITA *(egy pillanatra elmereng)* Istenem, Zsolti ... Mondd, van állása? Vagy most is te tartod el? ILLÉS Miből gondolod, hogy itt él?
ZITA Hát élhetne máshol? Ti úgy össze vagytok már növe, mint a számi ikrek. Nem csodálkoznék, ha kiderülne, hogy a nőtök is közös. Vagy egymásnak passzoljátok.
ILLÉS *(fordítva emeli szájához a cigarettát)* Ostoba vicceid vannak!
ZITA Vigyázz! Az az égő vége. *(A férfi bele se szippant, s elnyomja a cigarettát; a falikép felé indul)* Épp csak az ágyba nem húzott be harmadiknak a barátod. Mondd, te csakugyan nem akartál lefeküdni velem?
ILLÉS *(a kép előtt megperdül)* Eszednél vagy te? Összeviszsa locsogsz ... Te hoztad rá a bajt. Veled kezdődött.
ZITA Hazudsz, és ezt te is tudod. Kiűtötték a ringből, parancsszóra knockoutolták mint művészt.
ILLÉS De amikor már a földön feküdt, elhagyta te is. Az meg se fordult a fejedben, ugye, hogy neked is kijuthatott volna robotra egy kuláktanya, mint az apádnak.
ZITA Csak nem azt akarod állítani, hogy politikai önfeláldozásból vett feleségül? Mint a zsidó nőket negyvennégyben.
ILLÉS Es ha igen?
ZITA *(főlugrik)* Te, te hipokrita! Szégyelld magad! ILLÉS Kikérem magamnak ezt a hangot! Szégyelljék magukat azok, akiknek a lelkén szárad ... A többi mocskokkal együtt.
ZITA Lapidottál, mi?
ILLÉS Az ember nem ugrik készakarva a szakadékba, ha eleve tudja, hogy senki se veheti hasznát a nyaktörésének.
ZITA Furcsa. Éppen te beszélsz így. Te, aki egykor talán még élvezted is a veszélyt? Amikor Zsolti el-mesélte, úgy néztem rád, mint a kínaiak Maóra. Akkor akartam veled lefeküdni ... Télen átúszta a Tiszát, a frontvonalat, hogy egyszer s mindenkorra kijuss a harapófogóból. Nem számított se a jeges víz, se a géppuskatűz.
ILLÉS Mert volt értelme a kockázatnak. Akkor volt. A hivatalos hatalommal szembe egy másik erőt lehetett állítani. Eséllyel lehetett. De milyen eséllyel szegülhetett volna szembe a kitelepítéssel? Egy névtelen levél — „oda”, és nyomtalanul eltűntettek. ZITA *(visszaereszkedik a székre)* Apa meghalt. ILLÉS Szegény Károly bácsi. Fogadd részvételemet. ZITA Köszönöm.
ILLÉS Mikor történt?
ZITA Még nincs egy éve. Nyugdíjban volt. Utoljára a sajtógyárban dolgozott mint kompresszorkezelő.
ILLÉS Hát így... Hiába mentett meg annyi embert a németek meg a nyilasok karmából! Méghozzá a fronton. Ő sem félt a kockázattól. Emlékszem, ami-kor elmesélte háborús kalandjait, szerényen csak annyit mondott: Természetes, hogy így tettem. Nincs abban semmi különös. Az ember befelé szívja a levegőt, és kifelé fújja ki.
ZITA Tudod, mi a legfurcsább? Csak a halálos ágyán

vallotta meg, hogy ott, abban a marhavagonban két volt ezredtársával találkozott. Törzskari tisztekkel. Mindkettő németbarát volt. S fölrották neki a tisztességét, kis híján hadbírótság elé citálták ... Aztán együtt vitte őket a kitelepítő vonat. Te érted ezt?
ILLÉS. Én téged nem értelek, Zita. De őszintén. DÓRA *(közben nyit be, megáll az ajtóresben)* Illés, te-lefon. A városgazda. Itt vagy?
ILLÉS Itt. Persze. Kapcsold be. *(Aztán a készüléken benyom egy gombot. A kagylóba)* Halló! Tiszteletem, András bátyám. Köszönöm a gratulációd... Persze ez még nem hivatalos, ugye? Érted. Akkor még nem iszom a medve bőrére. Nyugodtan? *(Ne-vet)* Ezer örömmel állok rendelkezésedre. Déli tizen-kettő? Hogyne, semmi akadály... Ott leszek, András bátyám. *(Leteszi a kagylót)*
ZITA *(közben a fal látképet nézegette)* Rájöttem. ILLÉS Mire?
ZITA Mért volt olyan ismerős ez az iroda már az első pillanatban. Ide is lehoztad?
ILLÉS Nagy emlék! Szeretem ezt a munkám. Nem akármilyen lap az én képesalbumomból. Az első új falu az országban. Akkor tanyaközpontnak nevezték. Az első közös munkánk. Zsolt előbb megfestett egy képzeletbeli modern falut a tanyavilág kellős közepén. Ebből gyúrtam én át anyagba ... Ő is megkapta érte a miniszteri plecsnit.
ZITA Istenem, milyen szép volt az indulása!
ILLÉS Annál csúnyább a te viselkedésed. Nem becsülöd a művészetét. Ne haragudj, egy harangöntőért ... ZITA Ne is beszéljünk róla! Megtanultam másképp látni a művészetet.
ILLÉS Ne mondd! Tulajdonképpen mi a foglalkozásod?
ZITA Tulajdonképpen? ... Az oklevelem fölér egy műtörténeti képzettséggel. Még alig száradt meg rajta a tinta.
ILLÉS Ejha!
ZITA Egy harangöntő protekciójával tanulhattam. Jó vicc, mi?
ILLÉS Egy valutatermelő kisiparos: nagyhatalom. ZITA *(hirtelen fölkerelkedik)* Nem tartalak föl tovább.
Most muszáj megnéznem a festményeit. Hogy új szemmel milyenek.
ILLÉS Hát az, hogy úgy mondjam ... Abból ugyanis ... ZITA Nem érdekel a makogásod. Hol lakik? ILLÉS Jelenleg nem is tartózkodik a városban. ZITA Hanem hol?
ILLÉS Pesten, egy szanatóriumban.
ZITA Mióta?
ILLÉS Hat hónapja.
ZITA Hat? És ezt csak most nyögöd ki? Éppen a maci, a játékos életkora ..
ILLÉS A fenébe is! Mit szállsz rá arra a... Zsoltot havonta meglátogatom. Néha kéthetenként. Egy volt katonacimborám kezeli. Kítűnő specialista. A gyógyításba a homeopátiát is belekombinálja. Szerencsés véletlen folytán bukkantam a nyomára, és nekem elintézte, hogy ott helyezték el.
ZITA Tulajdonképpen mi baja?
ILLÉS Sokkolják.
ZITA Hat hónapja?
ILLÉS Többféle kezelést alkalmaznak.
ZITA Aha... Hányadik elvonókúra után?
ILLÉS Na és? Nincs elveszett játszma, amíg az ember végleg föl nem adja. Kijuthat a holtérből. Te is veszített állásból fordítottál a sorsodon. Becsületes szakmát szereztél.
ZITA Istenem, még mindig itt tart!
ILLÉS Megint szerencsétlenül jöttek össze a dolgai. ZITA *(maga elé mered)* De én akkor is ...
ILLÉS Tessék?
ZITA Ó, semmi, semmi ... Lám, ki hitte volna, hogy virágnyelven is tudsz beszélni.
ILLÉS Virágnyelven?
ZITA Holttér — így mondtad.
ILLÉS Térépítészeti kifejezés. Legutóbbi közös munkánkból való. Csak láttad volna Zsoltot! Elemében volt. Az erkélyen álltunk.
ZITA *(ellenőrző pillantással)* Itt van erkély? ILLÉS Nem itt. Egy lakáserkélyen. Dóra ...

ZITA Dóra?

ILLÉS Érdekel vagy sem?

ZITA Hogyne. Irtó érdekel.

ILLÉS Akkor ne kotyogj közbe! ... Arról az erkélyről ráláttunk a város főtérére. Az eleven, lüktető forgalomra. S ő egyszerre így szólt: Nézd, milyen üres a főtér ...

Ebben a pillanatban a bekapcsolva felejtett kávéfőzőből megered a kávé, szétfolylík a padlón. Zita szimatol a levegőben

ZITA Ez kávéillat, ha a szimatom nem csal.

ILLÉS *(odaugrik, kirántja a zsinórt)* Na, ez rossz tréfa volt.

Vége a rövidzárlatnak. A zsinór a konnektorban maradt.

ZITA Ez pech. A padló issza meg helyettünk a kávé. ILLÉS *(zsebkendővel törölgeti a padlót)* A süket fejkét!... Most nem tudtak ideszólni a nyavalyások. ZITA *(elmélázik)* Milyen furcsa... Az ember azt hiszi, hogy ha van némi tapasztalata, önmagáról mindent tud már. És egy szép napon kiderül — ez is smafu. Az ember nem tud elszámolni magával a cselekedeteiről, az érzéseiről. Te nem így vagy?

ILLÉS Az iránytűn múlik, Zita. Az iránytűn. Ha van benned, nem kell állandóan kifelé fülelned az adó-állomás hullámhosszára állított antennával. A sok zsebrádiózó az utcán akár szimbólum is lehet. A vevőkészülék állandóan kéznél — kívülről irányít-tatod magad. És még csodálkoznak, ha a morál el-sikkad!

ZITA Nekem ez kissé magas, de az iránytű stimmel. Az hozott ide. *(Szedelőzködik)* Ugye nem jöttem hiába? Irány vissza... Mi a címe?

ILLÉS Az nem ilyen egyszerű. És, és különben sem hordok magammal ezreseket. De most nincs időm hazaugrani pénzért. Hallhattad, a városgazdához kell mennem. Gyere vissza délután. Behozom a klubba. *(Az asztalon rakosgat, a papírokat szedi össze)*

ZITA Ugye szó lehet róla, hogy örökbe add?

ILLÉS Hogyan? Mit képzelsz te? Nem ettem kefé!

ZITA Jó, jó. Azért ne légy olyan fölényes. Téged is elkaphat még a gépszíj. *(Már az ajtóban)* Akarom mondani: besétálhatsz a holtterbe. *(Ott felejtí a retiküljét távozaskor)*

ILLÉS Beszélsz a világba... *(Szünet. Folytatja a turkálást, majd egyszerre elakad, hosszan néz az ajtó felé, a ködből fölmerült emlékfosztlány után — védekező, belső hangon)* Örökbe ... Még neki áll feljebb! Mintha levezekelhette volna a bűnét. Egy ilyen bünt. Még börtönnel sem... Hm. Különös, hogy elhallgatta. Hacsak ... Hát persze! Könnyen azt hiheti, hogy nem tudok róla. Egyedül az ő titka... De ezzel én el tudok számolni. Bárki előtt el. Meg kellett büntetnem. Nem bízhattam a véletlenre. A sors feledékeny, sokszor későn hajtja be a számlát. *(Közben kezébe vett egy ceruzát, öntudatlanul ezt szorongatja, végül elroppantja. Az órájára pillant, fölkel, Dórát szólítja)* Dóra! *(Az ajtót megnyitva megismétli)* Dóra? *(Beles, visszaindul. A magányba hasító telefoncsengéstől összeressen. Az interurbán jellegzetes ritmusában cseng)* Ez interurbán. *(A kagylóba)* Halló... Igen, én. Kicsoda? Mihók! Mi újság, cimbora? Csak nem lépett föl valami komplikáció? Néha előfordul, hogy a sokkolás ... *(A kedélyessége lassan riadt meghökkenésbe vált)* A... az obsitot? Na ne viccelj! Legutóbb még te javallottad ... Mi az, hogy egy orvos nem bír parancsolni a betegének! Egyszerűen nem állítod ki és kész. Mi-csoda? Már ki is jött?

A bejáratnak háttal telefonál, így nem veheti észre a visszatérő Zitát, aki a retiküljéért jön, s persze ki-hallgatja a beszélgetést: az arckifejezéséről ez leolvasható. Illés a telefonnal a fülén hosszabban elnémul, elréved, majd hirtelen fölriád

Tessék? Mi van a tablettákkal? Értem... ahogy gondold. Köszönöm az értesítést. Szervusz. *(A kagylót lassan eresztí le)*

Zita már kiosont, de szinte beleütközik a belépő Dórába: cinkos szövetségre hívja föl az ajkára tett ujjával

DÓRA Csak tudnám, mit akart jelezni. Még kacsintott is.

ILLÉS *(gyorsan helyretesztí a kagylót; zavart)* Ki kacsintott?

DÓRA A látogatód.

ILLÉS Káprázott a szemed. Én most egyedül voltam. DÓRA

Tévedsz, ő is itt volt.

ILLÉS A nyomorult!

DÓRA De furcsa vagy.

ILLÉS Nem hagynád abba? Kérlek.

DÓRA Nem tudtam, hogy idegesít ... Kávészatok? ILLÉS

Csak a padló.

DÓRA Főzők egy másikat.

ILLÉS Már nem érdemes... Az audiencián ügyis meg-kinálnak ... *(Egy pillantást vet az órájára)* Az előbb valahogy elnéztem a mutatót. Azt hittem, szorosabb az idő.

DÓRA *(az ajtó felé int)* "Ellenszenves, kopott csirke. Láttad azt a haját? Mint a kóc. S úgy pingálja ma-gát, akár egy-bohóc. Mi tetszett rajta annyira Zsolti-nak?

ILLÉS Tünetemnyesen szép. volt, azért bukott rá a harangöntő.

DÓRA No hisz, egy harangöntő!

ILLÉS Az nem egy, hanem a harangöntő volt. Valóságos nábob, szocialista nábob. A legrátartibb nő is megszédült a gazdagságától, akit egyszer meghívott a falusi kastélyába. Te sem lettél volna kivétel.

DÓRA Én nem vagyok Szokolayné!

ILLÉS ^{Kár} fölhúznod az orrod ... Mit Szokolayné! Még rangos szocialista méltóságok nejei is kiruccantak hozzá suttyomban. Az egyetlen harangöntő volt az országban. Az ötvenes években csak külföldi megrendelésre dolgozott, amikor a hazai harangok béli tára kerültek. Neki kiutalták a rezet, a gyárak részét is odaadták a dolláriság miatt. Ugy bántak vele, mint valami unikummal, a viselt dolgai felett szemet hunytak. Zitát tejbén-vajban fűrésztötte.

DÓRA Én meg mérget vettem volna rá, hogy valamelyik régi nőd. Juj, de cudar érzés volt! Persze már elmúlt. Kiadták az útját, s most ... *(Egy föl-villanó gyanúnak adva hangot)* Te... csak nem akarja ma-gát visszakönyörögni Zsoltihoz?

ILLÉS Badarság.

DÓRA Pedig ilyen már volt a Hymen-krónikákban. Drágám, te nem ismered a hoppon maradt nők természetét. Hogy azok mi mindenre képesek!

ILLÉS *(egyre rosszkedvűbb, egyre ingerültebb, s mi-nél inkább el akarja fojtani, annál ingatagabb a belső egyensúlyja)* Te is hoppon maradtál a rendőrtiszteddel!

DÓRA Ez nem igaz! Én adtam vissza a jegygyűrűt, mikor az a csirkefogó bevallotta, hogy balkézről gyereke van, aki után tartásdíjat fizet.

ILLÉS De miatta hagytad ott a színművészeti főiskolát.

DÓRA Nemcsak miatta. Apa sem rajongott érte túl-ságosan. Egy régi felfogású munkásember komolyabb foglalkozást álmodik a lányának.

ILLÉS Lám, milyen egyszerű.

DÓRA Nem egészen. Tulajdonképpen egy világ omlott össze bennem. De kisegítetted a rakettet. Akkor kezdtem feljőnni a versenyeken.

ILLÉS Rakett, intézet — felemás kapaszkodók ezek. Egy nőben sincs igazi hivatástudat! Csakis esetlegességek. A mértéketek is esetleges.

DÓRA Hú, kicsoda elvont férfiokoskodás! Drágám a szerelem nem filozófia.

ILLÉS Te is megkönnyezted azt a cégéres számlakezelőt a könyvelésben! Mert olyan kedves, olyan figyelmes, olyan mulattató bohém. S közben soldót hamisít, fosztogatja a kasszát... Számít is nektek a morál meg a jellem. Hát persze, hogy nincs filozófiátok!

DÓRA Megsúghatok valamit? Nem is kell, hogy külön legyen. Nekem elegendő a tiéd. Hogy a vissz-hangod lehetek.... Mindjárt azon az első reggelen

megéreztem, amikor melletted fölébredtem.
ILLÉS Első, nem első — ti akkor már szakítottatok. Ez tényszerűen bizonyított.
DÓRA *(kineveti) Ó, te...* te csakugyan nem hazudsz. Lehetett akárhány nőd, semmit sem tudsz a szerelemtől. Akkor, nem akkor — nincs idő, ha szeretünk. Szinte repülsz! *(A férfához simul, vállára hajtja a fejét)* Én mindent el fogok követni, hogy sem-mi ne zavarja meg a jubileumi esténket. Első számú biztosíték: lapos sarkú cipő. Emlékszel? Egyszer azért nem akartál táncolni, mert egyforma magasak voltunk. A túsarkú körömcipóm miatt. De nem fog-tál ki rajtam, kiléptem belőle, és harisnyában táncoltam veled. Zsolti tapsolt. Ő ragaszkodott hozzá, hogy te is velünk töltsd az estét.
ILLÉS És most?
DÓRA Most? Ma este?
ILLÉS Ma és holnap és holnapután. Egyre megy. DÓRA Nem értem, drágám. Történt valami?
ILLÉS Zsolti kijött a szanatóriumból. *(Szünet)*
DÓRA Kijött? Hol ... hol van? Azt mondtad hogy legalább egy évig...
ILLÉS Nekem is azt mondták. *(Szünet)* Mindenáron festeni akar. Olyan, mint egy pattanásig feszített rugó.
DÓRA Idegenekkel mindent el tud hitetni.
ILLÉS Tablettát sem kapott. Eddig minden alkalommal én csempésztém be a kávéjába, mikor kijött. *(Szünet)* És már útban van hazafelé.
DÓRA Jó, hát itt lesz. Ugyan mit számít? A történte-kért csakis magát okolhatja. Egyszer már komolyan ráijesztettem. Esküdözött, hogy erőt vesz magán, új életet kezd, nekilát az igazi munkának. Meddig bírta? Egy napig? Kettőig? Tagadta, de engem nem tévesztett meg. Láttam a szemén, hogy ködben van. Neki a köd kell... *(Újra hozzásimul)* Értsd meg, drágám én már nem tartozom hozzá. Bizzál bennem. Hallod? Bizzál a boldogságunkban.
ILLÉS Boldogság... Ki tudja, mi az?
DÓRA Én tudom.
ILLÉS Te, Dóra?
DÓRA Mi nők — tudjuk.
ILLÉS Lehet... Boldogság — lehet, hogy csak amolyan női szó?
DÓRA Emberi, Illés, emberi szó.

Függöny

Második felvonás

*Szín: az Intézet klubjának egy részlete. Tételválasztó függöny érzékelteti, hogy a klub több helyiségből áll. Itt csupán néhány ülőalkalmatosság, dohányzóasztal, a sarokban telefon. A játéktéren kívül van a bárpult, „becsületperselyes” önkiszolgálással.
Zita a retiküljét lóbalva nézelődik, amikor a függöny fölmeleg. Az egyik fotelba beleveti magát; de valahogy nem tetszik neki, átül egy másikba*

ILLÉS *(nem mindjárt veszi észre)* Te itt vagy? ZITA Te rendeltél ide, a klubba.
ILLÉS Rendeltelek — az túlzás. A hárshegyi cím: B pavilon, földszint 10. *(Az órájára pillant)* Most van egy gyorsvonatod, taxival még eléred. *(Pénzt vesz elő)* Nesze, a költségekre.
ZITA Kösz. Mindig gavallér voltál. *(Észe ágában sincs menni)*
ILLÉS Na, mi lesz?
ZITA Kétezer-kétszázhuszonöt. A kölcsön, amit ígér-tél... Hogy haza kell ugranod érte.
ILLÉS Haza! Azt se tudom, hol áll a fejem. Kinek jut ilyesmi eszébe?
ZITA Ezen könnyen segíthetünk. Most elmegyünk együtt érte. Ebből kifutja a szálloda. *(A retikülre mutat)*
ILLÉS Szálloda?!
ZITA Te csirkefogó! ... Meddig marad még ott a barátod?
ILLÉS Ott?... Amíg ki nem kúrálják, természetesen

ZITA Természetesen. *(A férfi egy ingerült mozdulatára, gyors körbepillantással)* Itt mindig ilyen kripta-hangulat van? Sehol egy teremtet lélek.
ILLÉS Mindenki a szabadba megy.
ZITA S te mért nem?
ILLÉS Én itt szoktam kifújni magam, mikor leteszem a lantot az irodában... Mi van még?
ZITA Tulajdonképpen mért vagy ideges? Én rendesen beszélgetek veled ...
Illés *a tételválasztó nyíláshoz megy, aztán meggondolja magát, nem hoz italt. Az óráját nézi. Zita alattomos elégedettséggel figyel. Majd:*
Mondd, ez a baba olyan nagy szám vagy egyszerűen csak kényelmes neked?
ILLÉS Túl élénk a fantáziád. Összevissza kombinálsz — teljesen logikátlanul.
ZITA Logikátlanul?
ILLÉS Logikátlanul, az istenfáját! Logikátlanul. *(A fejét fogva indul a tételválasztó nyílás felé)* Uristen, téged józanul nem lehet kibírni.
ZITA Az ötlet fenomenális! Szerezz valami piát. *A férfi újra megtorpan*
Mit máskálasz folyton hátra?
ILLÉS *(az órájának)* A fenébe! Ez áll. Most csakugyan megállt. Nálad hány óra?
ZITA Nálam? Fél három múlt öt perccel.
ILLÉS Lehetetlen. Fél öt volt, amikor lejöttem.
ZITA Nálam már akkor is fél három múlt öt perccel... Itt randiztok?
ILLÉS Zita, ha nem hagyod abb! ... Kibirhatatlan az alakoskodásod.
ZITA Az enyém? Öregfiú, te nem vagy hozzám őszin-te ... Ki mit takargat — ez is lehetne olyan nép-szerű műsorszám kis országunkban, mint a Ki mit tud. Nem gondolod?
ILLÉS Egyből megszavaznám neked a fődíjat.
ZITA Én meg neked. Na milyen vagyok hozzád?...
Jelmez mögött rejtegeted a sérülékenységed. ILLÉS Én nem hordok jelmezt!
ZITA Akkor páncél, ha így szebb. Azt hiszed, az majd megvéd... Én is sokáig azt hittem. Aztán viszont-láttam a portrémat. Zsolti nekem festette, én meg elkótyavetyéltem. És most dobra verték ... Egyszerre védtelen lettem. Megindult alattam a föld, mint az elvarázsolt kastélyban a szőnyeg. Elszorult a lélegzetem. Nem volt mibe kapaszkodnom magam körül. Csak itt bent, egészen mélyen... *(Már áll, öntudatlanul közelebb húzódik a férfihez. Ellágyulása, meleg őszintesége vonzalmat keltőn föloldja Illést)* A régi kert, a vén diófa... Kislány koromban a legmagasabb ágán hintázva élveztem anya rémületét Vajon igazán rémüldözött? Vagy csak az én örömömre rendezte kacagató kis színjátékait? *(Illés a haját cirógatja, ahogy Zita feje a mellén pihen, s csapdába esik: keze lesiklik Zita vállára, mellére)* Azóta sincs otthonom, ahol csend van. Tiszta csend. A szívem üres. *(Fölrriad, ellöki magától a férfit)* Hé, te, mit csinálsz ! Összetévesztesz valakivel!
ILLÉS Én hülye ... Ezt se hittem volna.
ZITA Ugyan mit?
ILLÉS A nőiséged ... Hát az még a régi. Szinte süt. ZITA Kösz. Ezt Zsolti is mindig mondta. Nem tud védekezni ellene a közelemben.
DÓRA *(sebbel-lobbal lép be)* A parkprogram dekorálva! Rajta az összes stempli ... Ó, bocsánat. Nem tudtam, hogy vendéged van.
ZITA Ne zavartassa magát, kedves.
ILLÉS El is intézted? Nem kellett otthagyni? DÓRA Személyesen vittem irodáról irodára.
ZITA Egy mosoly — egy stempli, mi? Én mondom, ez a hatásos fegyver a bürokrácia ellen. A női mosoly!
DÓRA Csakugyan így volt.
ZITA Nekem mondja? Épp jökor fejezte be már majd-nem párhuzamos lettem.
ILLÉS Fogd be a szád ! Dóra nem kíváncsi a locsogásaidra.
DÓRA Mi az, hogy párhuzamos?

ZITA Na, látod, hogy kíváncsi?... De semmi vész, kedves. Az öregfiú már nem a régi. Nekem elhiheti. Én régóta nem láttam.

ILLÉS Nem hagynád abba?

ZITA Miért? Olyan kellemesen csevegünk. És látom, mennyire érdekli a munkatársadat, amit rólad tudok.

DÓRA De én nem kértem rá ...

ZITA Ó, kitalálom én azt magamtól is. Egy ilyen közeli ... munkatárs minél többet szeretne tudni a főnökről. Magának mit mondott, mért nem nőszül? ILLÉS Elvből nem nőszülök, ha tudni akarjátok!

ZITA Hallotta? Elvből. Mióta hívják elvnek a trükköt? DÓRA Trükk?

ZITA Mi más lenne! Állandóan fél, hogy megpörköldök és befűzik. Ez ellen találta ki a barátunk. Mert azért szép számmal fogyasztotta a nöket. Bár azt tartja róluk... Na, látod, elismerem, hogy ez elvi görcs benned ... Ő ugyanis szekondér lényeknek tart bennünket. Ha nem alkalmazkodunk egy himhez, nem tudunk mit kezdeni magunkkal.

ILLÉS Hát nem is! Azt a kevés önállóságotokat is elvesztítitek, ami megkülönböztet benneteket egymástól. Életszükségletetek a képlékenység. Amelyik meg nem az, feminista élharcosnak csap föl. Kompenzáló a hiányzó nőiséget. Na, köszönöm szépen, akkor már inkább ...

ZITA Ez elmés ... De magá nem feminista típus, kedves.

DÓRA Erre miből jött rá?

ZITA Hogy a barátunknak még szüksége van a trükkjére.

DÓRA Milyen trükkre?

ZITA Még nem mondtam? Na, öregfiú, te befoghatod addig a füled... Látszólag egyszerű : van egy soros nő és párhuzamosan annak egy váltótársa. Így oltják ki egymás hatását. Ennyiből áll az ő híres fölnye. Csupa trükkből.

ILLÉS Aminek te sem tudtál ellenállni. Képes lettél volna még a barátságunkat is beszennyezni.

ZITA Te azt csak álmodtad.

ILLÉS Hát ez hallatlan! Elfúvolázod itt a nagyváriát könnyfacsaró magányosságodról, s te magad vagy a legarcátlanabb komédiás.

ZITA Bagoly mondja a verébnek — nagyfejű. ILLÉS

Ezt hogy értsem?

ZITA Értsd, ahogy akarod... Hány óra?

ILLÉS *(gépiesen megnézi az óráját)* Tudod jól, hogy megállt.

ZITA Te is tudod, mégis megnézted. Sebaj.

DÓRA Mindjárt öt.

ZITA Akkor Zsolti már hazaérhetett.

ILLÉS Zsolt?

ZITA Hárshegy, B pavilon... Öregfiú, engem még te sem tudsz falhoz állítani ... *(A retiküljét lóbálva távozik)*

DÓRA Nem is olyan ellenszenves, mint először hittem. Kissé flugos.

ILLÉS Tud ő behizelgő is lenni, ha akar. Mondom, hogy komédiás.

DÓRA Csakugyan a párhuzamosság volt az elved? ILLÉS *(a széktámlát nyomorgatja)* Tessék?

DÓRA Micsoda csibészség! De én akkor is kifogtam uraságon: saját magamat váltogattam. Ne is próbáld tagadni. Egyszer kikottyantottad.

ILLÉS Egy könnyelmű pillanatban tehettem... De most résen kell lennem. Ha Zita egyszer a fejébe vesz valamit... Leül a küszöbre, és zetorral se vontathatod el onnan. *(Szünet)*

DÓRA Talán nem is baj. Mit lehet tudni?

ILLÉS Már megint kezdod?

DÓRA Azóta is bennem motoszkál. Tíz év nagy idő. Sok minden történt közben. És... és Zsolti is egyedül maradt.

ILLÉS Hogy gondolod ezt? Éppen te, Dóra ... Nemrég jelentetted ki, hogy a helyében meg sem ismernéd többé... Nem, erről szó sem lehet. Sőt...

DÓRA Igen, igazad van. Én sem gondoltam komolyan. Az időpont mindent tisztáz. Egyértelműen. Mint az útra pattant labda nyoma a salakon. Az out -- itt *tény*. *(A szívére mutat)*. Kár erről annyit beszélni.

ILLÉS Te emlegeted.

DÓRA En csak téged idéztelek.

ILLÉS Hát ne idézgezz.

DÓRA Ne haragudj...

ILLÉS Most rögtön oda kell mennem, hogy megakadályozzam. Nálam is van egy kulcs... Ha Zitát meg-látja, isten tudja, milyen örvöngés vesz erőt rajta... El kell onnan tüntetnem, amíg nem késő.

DÓRA Veled megyek.

ILLÉS Nem. Az csak komplikálná az ügyet.

DÓRA Akkor otthon várlak. *(Távozóban)* Siess, ne várasd soká az ünnepi sorost. Se a párhuzamost. Ma egyszerre lesz részed mindkettőben.

ILLÉS *(magára maradva az órájával bibelődik; föl-húzza, de nem tudja a pontos időt: a telefont veszi segítségül hozzá. Majd leül, de kisvártatva a térelváltástól nyílás felé indul)*

Ekkor lép be Szokolay

Zsolt! ... Honnan jössz?

SZOKOLAY *(vékony alkatú, hanyag, laza tartású, amitől olykor hajlott hátúnak látszik. Gyakran dugja zsebbe a kezét, máskor pedig sajtóságon lebegtetni jobbjának nyitott tenyerét oldalirányban — talán éppen egy csonka szárny röppenése jut eszünkbe ezek-ről a mozdulatokról. Rendszerint a bizonyító erejű megnyilatkozásait kíséri a kézjáték. A szertartásos ölelésből kibontakozva)* Az állomásról, egyenesen az állomásról.

ILLÉS Már azt hittem...

SZOKOLAY Meg sem lep hogy hazajöttem?

ILLÉS Arról már gondoskodott délelőtt a kezelőorvosod. Épp most akartam átnyargalni a lakásodra.

SZOKOLAY Megtelefonálta? Figyelmes ember a cimborád ... Hol van Dóra?

ILLÉS Már hazament.

SZOKOLAY Okvetlenül beszélnem kell veled.

ILLÉS Ezért tetted kockára a gyógyulásod? SZOKOLAY Ó a gyógyulás. *(Szünet)* Biztos, hogy hazament? Nem a teniszpályára?

ILLÉS Lehet. Mit törödsz vele? ... Várj! Fontos újságom van a számodra. Kenterben nyertünk. SZOKOLAY Hogy? Mi?

ILLÉS Befutott a pályaművünk.

SZOKOLAY A ... micsoda? *(A fejéhez kap)* Atyaúristen! Hát ezt is meg kellett érnem?

ILLÉS Mi ütött beléd? Hol jár az eszed? Azt mondtam, nyertünk.

SZOKOLAY Épp ez az ijesztő. Már én is konformista lettem?

ILLÉS. Bolondozz csak, ha kedved tartja. De ezen még nagytóval sem fedezhető föl a konformizmus legcsekélyebb jele. Sőt.

SZOKOLAY Hm. Ki hitte volna? Én csak úgy játszadoztam az ötlettel. Biz'isten, ha nem te monddod, ugratásnak venném... A la Gelei. Emlékszel? Táviratban értesítették, hogy megkapta a Jókai-díjat, holnapután mehet az átadási szertartásra.

ILLÉS Na és a muri? Nándi fölmászott Jókai ölébe egy üveg pezsgóval, és megitta a szobrot. Szegény, máig sem heverte ki azt az idegösszeroppanást.

SZOKOLAY A hivatali slendriánság gyilkos bakiját! Reggel az a másik távirat... Elnézést kér a Hivatal. S2 óval nem Gelei Nándor, hanem Gelei Sándor kapta a díjat.

ILLÉS Biztosíthatlak, a mi esetünkben semmi ok az aggodalomra. Nincs velünk azonos családnévű pályázó.

SZOKOLAY De azonos keresztnévű még lehet. ILLÉS

Javíthatatlan vagy.

SZOKOLAY *(Illés körül kering)* Hogy egy ilyen térvíziót képesek fölfogni. Egy hivatalban. Egy politikai remizben.

ILLÉS A hivatali szellem is változhat.

SZOKOLAY Mi az, hogy egyszerre a védelmükre kelsz? Nem te szoktad hangoztatni, hogy a bürokráciának nincs fantáziája?... Engem épp a vízió hozott lázba. Tudod, hogy még a szanatóriumban sem hagyott nyugton? Tovább álmodoztam. Eleven, valóságos érző lénynek képzeltem el azt a teret. Aki

hív, egyre merészebb kalandokra csábít. A torony-építményből játék torony lett. És persze nem a tér sarkán, hanem pontosan a közepén. Mint az Étoile diadálive, Párizs szívében. S természetesen külön aluljáró-elágazásokkal, hogy minden időben odajut-hasson Mezővár apraja-nagyja. Bizony isten, úgy látom magam előtt, mintha már megépítetted volna. A szinteket, a bazárkorongot, a népi mesealagos galériát, fölötté az üvegtérben forgó ringlispilt ... S hogy mit tennék e színes látványosság tetejére? Egyetlen figurát talán? Vagy valami mást? Nem tudom. Ezen még gondolkoznunk kell.

ILLÉS Itt hagytuk abba. Emlékszel? Hiába törtük a fejünket...

SZOKOLAY Igen. És most is ... valahogy rövidzárlatot kaptam.

ILLÉS Ne is emlegesd. Ma már volt egy.

SZOKOLAY A képzeletünk is benne van már a csapdában, öregem. *(Tenyérlebegtetés)*

ILLÉS A laposságok csapdjában.

SZOKOLAY Pontosan. Ha egy kicsit följutunk egy magaslatra, azt hisszük, már az a magasság. És megveregetjük a vállunkat.

ILLÉS Különös, hogy a jelképpel mind a ketten el-akadtunk. SZOKOLAY Mért nem hoztad le magaddal Dórát? Neki biztos lett volna használható ötlete.

ILLÉS Dórának! ...

SZOKOLAY Egyszer sem látogatott meg.

ILLÉS Hiszen szakított veled!

SZOKOLAY Akkor is tudnod kellett, hogy én nem törődöm bele. *(Szünet. Újra kering)* Tudtad is. ILLÉS Ez meg mi akar lenni?

SZOKOLAY Semmi. Egyszerű megállapítás.

ILLÉS Mert te füttyölsz a tényekre, igaz?

SZOKOLAY Miféle tényekre?

ILLÉS. Hogy ő elszakadt tőled. Akkor mindjárt. Vég-érvényesen.

SZOKOLAY Már megint magad ellen beszélsz. Te semmilyen női kijelentést nem szoktál végérvényes-nek tartani. Amilyen a pillanatnyi hangulatuk ... Sosem mérlegelik a kijelentéseiket. Ezek a te szavaid.

ILLÉS Megengedem... De én is tévedhetek. Mért engem faggatsz? Tőle magától kérdezd, ha nem hiszed.

SZOKOLAY Hát nem is!... Hogy csak így egyszerűen ... Volt — nincs. Látogatási napokon folyton őt lestem. Már heccelődtek velem az ápolónők. Volt köztük egy szemrevaló, tűzrólpattant teremtés. Állandóan azt kérdezgette, mikor ülhetne modellt egy szanatóriumi Vénusz-képhez? Nincsenek velem a készségeim, mondtam. Itt tilos dolgoznom. Rám kacsintott és azt mondta: Ó, a festő úrnak biztosan van itt olyan készsége, amit leltár szerint nem kellett leadni a megőrzőbe ...

ILLÉS Lám, ez világos beszéd.

SZOKOLAY Á, semmi komoly. Ezek csak amolyan szanatóriumi évődések. Egyedül arra való, hogy megizesítsék a hosszú elzártság monotonitását.

ILLÉS Akárcsak a bolondjaid. Nekem azt mondtad, hogy roppant élvezted a társaságukat.

SZOKOLAY Élveztem is! Egy sereg hajmeresztő idea, öregem, amit olyan természetes, szinte gyermeki bájjal hisznek ezek a csendes örültek ... És tulajdonképpen nekik van igazuk, ők a nagy titok birtokosai.

ILLÉS Nagy titok? Csupa lehetetlen fantazmagória. A széntróger, aki még a seprűvel is szalutál, mert tábornoknak képzeletileg magát. Vagy az a másik manusz, aki közvetlenül Sztálinnal levelezett, s ez hálából el-küldte neki a kisujja körmét. Amit büszkén mutogat.

SZOKOLAY Ó hitte, öregem, és ebben áll a nagy ti-tok! ... Te vagy én vagy akár ők — talán nem akarják az életet másnak tudni, mint amilyen önmagában — vagyis végességében reménytelennek? Ahhoz előbb ki kell száradnia az ember lelkének, öregem. Se tudomány, se művészet se játék, se Don Quijoték — legföljebb csak, a politika.

Szünet

A mi szerencsétlen nemzedékünk a saját bőrén érezkelhette az ihlet, a termékenyítő képzelet trón-fosztásának drámáját.

Szünet

Szerintem inkább az az ember gyanús, aki a meztelen tények, az úgynevezett realitások bűvöletében vall eszmét és filozófiát.

Szünet

Te, Illés ... Komolyan kezdelek féltetni.

ILLÉS Nocsak! Ugyan mitől?

SZOKOLAY Emlékszel, mit mondtam neked annak idején, a gimiben? Hárman jelentkeztünk az osztályból vitorlázórepülésre. Unsoltalak, hogy gyere te is, de megmakacsoltad magad. Félsz? — kérdeztem. Te végig sértődöttél. Kijelentetted: aki az óriás-forgást megcsinálja a nyújtón, arra nem foghatják rá, hogy gyáva.

ILLÉS Te nem tudtad megcsinálni.

SZOKOLAY Mert ügyetlen voltam. Születésemkor fordítva csavarták be a jobb s a bal lábamat. ILLÉS Voltaképpen hova akarsz kilyukadni? SZOKOLAY Te nem teszed ki magad idegen erők szé- szélyének ... Ezzel indokoltad, hogy nem akarsz el- szakadni a földtől. A levegőben kiszolgáltatott vagy. ILLÉS Talán nem volt igazam? Lezuhantál és eltörted az egyik bal lábadat.

SZOKOLAY Hát aztán!

ILLÉS Rosszabbul is járhattál volna.

SZOKOLAY De nem jártam rosszabbul. S főképpen ... No, erre akarok kilyukadni: megismertem egy érzést, amivel szegényebb lennék, ha nem próbálom ki. Ezt mondtam neked akkor: Többet nyersz, mint amennyit kockáztatasz ... Hogy mitől féltetek? A be-szaradástól, öregem.

ILLÉS Ezt a bolondjaid sugalmazzák vagy nemzedékünk drámája?

SZOKOLAY Nem viccelek. Szárazra edzed magad! Ötvenéves fejjel még azzal dicsekszel, hogy kézen-állsz, naponta legyürsz száz fekvőtámaszt ... Élvezet nélkül lapátolod magadba az ételt. Tíz perc múlva már nem emlékszel rá, mit ettél. Megvetően eszel. S mindez a sok önsanyargatás — miért? Hogy strammul fess, semmi has, toka, haj. Az istenért, nem vagyunk már tizenennyolc évesek! Lehetne egy kis pocakod is, ha tudnád élvezni az izeket.

ILLÉS Ezt éppen te ajánlod? Te, a művész! Rontsak el egy testet, aminek esztétikumáért szívós önfegyelmekkel megkínlódtam? A fiatalság ügysem a mi érdemünk, ezt a természettől kapjuk. Az öregkori külsőnk és arcunk már tőlünk függ. A mi érdemünk vagy könnyelműségünk ... Én egyetlen napot sem töltöttem táppénzes állományban. Nem voltam magatehetetlen, kiszolgáltatott egy napig sem.

SZOKOLAY *(a tenyerét lebegtetve)* De szerelmes sem!

Szünet

Csodálom az akarakteródet, a tartásodat, ebben mindig is a mintaképem maradsz. Ha nekem tized-annyi teherbírásom lenne, már hat Munkácsy-díjat kaphattam volna honi pályatársaim bosszúságára.

ILLÉS Az akarakteró éppúgy fejleszthető, mint az izmok hajlékonysága.

SZOKOLAY Nem vállalom az önmiskarolást! ... Tudod, mit mondott a kilencvenéves korában megboldogult államférfi, Winston Churchill? Megkérdezték tőle, hogy mi a hosszú élet titka. Tömören így felelt: „No sport!” Semmi sport.

Szünet

ILLÉS Azért lett olyan .randa hájgombóc. SZOKOLAY Viszont nagy államférfi lett. Valamit valamiért... Korunk háborújában az európaiság féltő zászlóvivője.

ILLÉS Aki hagyta magát leszavaztatni a másik két kontinensbeli partnerétől. Mert nem volt edzett, nem volt kitartása.

SZOKOLAY Ez is csak szellemeskedés. Átvetted az öregürtől... Látom én, merre tartasz, szegény jó Illésem. Nem vagyok vak. Örömeiket, élvezeteket tagadsz meg magadtól. Hát nem érzed, mennyivel szegényebb vagy például a szerelem élménye nélkül? ILLÉS De mennyivel gazdagabb a szerelem megaláz- tatásai nélkül!

SZOKOLAY Úgy! Szóval ez ingyen kéne, mi? Éppen ez! Izomerő? Mehet, ár nem számít. Akaraterő? Rendben, ár nem számít. Arc, emberi arc, amiért bizonyos kor után mi magunk felelünk — de még mennyire! Megér minden árat. A te tétéleid, drága barátom. *(Szeretetteljesen hátha döngői)* Hát akkor a szerelem? Na, látod. Sosincs egyetlen *. (tenyérlébegettés), az ár lebeg.*

ILLÉS Attól függ, mit hova helyezel a skálafokozaton. Értékrendet kell választanod, hogy egyáltalán rendet tarthass magad körül.

SZOKOLAY De az az értékrend ne legyen egyoldalú! ... Mondd, drága barátom, egyáltalán tudod te, mi az, hogy nő?

ILLÉS Mármint én ! Hogy én tudom-e? Ez valami . vicc?

SZOKOLAY Te csak ne nevedd! Te csupán összefekszel velük. A nőket is úgy fogyasztod, mint az ételt. Megvetően.

ILLÉS Kénytelen vagyok ... A te három nőddel szem-ben én kétszázszal bizonyítottam.

SZOKOLAY Mit bizonyítasz a számokkal? Egyetlen nőben is megelheted az egész nem várását. ILLÉS Számukra az élet egyetlen célja és értelme, hogy ők tetszhessenek ...

SZOKOLAY És igazuk van! Enélkül nincs íze az élet-nek. Se íze, .se szíve... Mit gondolsz, én a Gőz Gézák műkritikai magasztalásaira pályázom a festészetemmel? Egy frászt! Nekik, miattuk töröm magam. Egy-egy rácsodálkozó női szempár a megkínlódott munka igazi diadala ! Akkor érzem, hogy viszonzhattam nekik valamit abból, amit ők nyújtanak a világnak.

ILLÉS Viszonzni? Nekik? Úgy ki vannak téve természetük szeszélyeinek, ösztöneik követelődésének, mint az állatok. S úgy is követik — a tudat gátjai nélkül... Mondd, te a saját példádából sem okulsz?

SZOKOLAY Az nem arra példa.

ILLÉS Ugyan mi másra? Lemondásra még egy mű-vészért sem hajlandók.

SZOKOLAY Ezt csak te magyarázod bele, az önmiskaroló szemléletteddel. De voltak már hírhedt isten-tagadók, akik végórájukban a megtagadott irgalmaért esedeztek... Így járhat még te is, ha egy-szer olyan nőre akadsz, mint Dóra.

ILLÉS Mint — kicsoda?

SZOKOLAY Na ugye! Most zavarba hoztalak. Már másodszor. Uramisten, csak egyszer megérhetném, hogy vénülő fejjeddel beleesel valakibe! De úgy, hogy föladd az összes elvi meg morális rögeszmédet! Esküszöm, cigánykerekeket hánynék örömmömben, mint Anatole France bohóca a Notre Dame templomában. *(Nem veszi észre, amikor barátja kisorsran a térelváltató függöny mögé)* Olyan csodát még nem látott az a bohóc, hát a legtokéletesebb műveletével fejezte ki bámulatát a Szűz képmása előtt. Cigánykerekeket hányt!

ILLÉS *(visszatérőben, konyakos üveggel és két pohárral; simulékonyra váltott modorát élénk szemvillanások teszik kétséssé)* Még nem koccintottunk a meg-érkezésedre.

SZOKOLAY *(a látvány valósággal megdermeszti)* Ezt ... ezt honnan szedted elő?

ILLÉS Onnan a bárpultról. Önkiszolgáló, becsületpersellyel.

SZOKOLAY És ... és miért?

ILLÉS Hát a megérkezésedre.

SZOKOLAY Nem kell! Köszönöm.

ILLÉS Eddig mindig ittál mihelyt kitétted a lábad a kórházból.

SZOKOLAY Eddig... *(Deleje van az italnak, de hátat fordítva ellenáll)* Eddig, eddig eddig!

ILLÉS Komolyan nem ittál?

SZOKOLAY És ha ittam volna, de most éppen nem akarok?

ILLÉS Ittál vagy nem ittál? Felelj egyenesen! SZOKOLAY *(az inggallérját cibálja)* Hát nem, ha tud-ni akarod.

ILLÉS Bravó. Gratulálok.

SZOKOLAY Búcsúzóban megint azzal a hülye tablet-

tával traktáltak. De eldobtam. Szintetikus lelkierő.

ILLÉS Én azért töltök magamnak. *(Tölt, de nem nyúl*

hozzá)

SZOKOLAY No, mire vársz? Igyál! *(Illés kiissza poharát, Szokolay a fotelba veti magát)* Adj egy cigarettát!

ILLÉS *(úgy szolgálja ki, mint egy ápoló, a szájába*

tolja a cigarettát, tüzet ad, maga is rágyújt) Igazad

van. Nincs itt szükség szintetikus lelkierőre.

SZOKOLAY Előbb — vele akarok beszélni.

Szünet

Mondd, van valakije?

ILLÉS Mármint — Dórának? Netán hallottál valamit? *(Szokolay tagadóan int a fejével)* Hisz épp azért... Te is jobban tennéd, ha ... Nézd, Zsolt, én minden válságos helyzetben melletted álltam.

SZOKOLAY Kétségbe vontam én azt? Minek ezt bizonygatnod? Te szilárd vagy az elveidben, tudom én azt. Talán a kelleténél is szilárdabb. Még Zitanak sem sikerült megingatnia.

ILLÉS Jó, hogy említetted. Zita ugyanis...

SZOKOLAY Hallani' sem akarok róla többet! ... Na, hol tartottunk? Igen, a pályázat. Mondd, és a nyertes tervet meg is valósítják? Így építik át azt a teret?

ILLÉS Hát, majdnem.

SZOKOLAY Csak majdnem?

ILLÉS Épp ebben az ügyben hívatott a városgazda, hogy megbeszéljük a lehetőségeket.

SZOKOLAY Mikor is volt az eredményhirdetés? ILLÉS Az még nem volt meg, egy hét, amíg az adminisztráció földolgozza a zsűri döntését.

SZOKOLAY Vagy úgy!

ILLÉS Semmi jelentősége a lényegre illetően. Csupán a kivitelezésben van némi fenntartásuk ... SZOKOLAY

Espedig?

ILLÉS Azt mondta, az aluljárót ne bolygassuk meg. S hagyjuk meg a szökökút eredeti kiképzését: ha padkát építenénk köré, állandóan ott lebzselnének a fiatalok. A süttöi márvány költséges burkolóanyag. Általában olcsóbb megoldáson törjem a fejem, mert az egész, így, ahogy van — csak szép költemény.

SZOKOLAY Aha! Csak költemény. Ezzel kellett volna kezdened. Na és a torony?

ILLÉS Azt utoljára hagyta. Rám nézett...

SZOKOLAY Átveszem a szót! „Na, de édes fiam, hol éltek ti?” Ugye eltaláltam? Hogy túl drága, mi? Hogy nincs, aki kivitelezze ... Hogy nem illik a városképbe ... Hogy ellentmond céljaink komolyságának ...

Szünet

Ezek után csak arra volnék kíváncsi, milyen szintig maradhat meg ez a torony. Legfőleg, ugyebár, a fényreklámszint.

ILLÉS *(a kihúzást jelentő X-et mutatgatja)* Lejebb.

SZOKOLAY Az üvegtérben működő ringlispil. ILLÉS

Lejebb.

SZOKOLAY Mesealakok a galérián.

ILLÉS Lejebb.

SZOKOLAY Ember, hisz az már a földszint!

ILLÉS A korong, a bazár-korong.

SZOKOLAY Mert az legalább lapos, ugyebár! Nem szúr szemet senkinek. Se kint, se bent. *(A fotelba ereszkedik)* Mi az istennyiláért tüntetik ki első díjjal, ha úgyse akarják megvalósítani?!

ILLÉS A megrendelő, úgy látszik, gyakorlatiasabb, mint a szakmai zsűri.

SZOKOLAY S így keletkeznek a jellegzetes félmegoldások! Magyar specialitás ... Tudom is már, mit tennék a tornyunk tetejébe. Egy betonból kiöntött

szürke gúlát — a lehető legszürkébbet persze, a honi gyakorlatot követve —, aminek a csúcsa hiányzik. Éppen a csúcsa. Egy csonkagúla önmagáért be-szél. *(Pillantása, ahogy méltatlankodás közben ide-oda cikázik, a konyakospalacra téved)*

ILLÉS Talán most kérsz?

SZOKOLAY Mit ... mit kérek?

ILLÉS Konyakot. Folyton nézed.

SZOKOLAY Nem is nézem.

ILLÉS Visszavihetem, ha annyira zavar.

SZOKOLAY Felőlem? *(Illésnek egy mozdulatára)* Nem, hagyj csak itt. Egy csöppet sem zavar, s hátha te ... te akarod még használni.

ILLÉS *(egy-két pillanatig némán fürkészi Szokolay arcát)* Te Zsolt, tudod, mi jutott hirtelen az eszem-be? Egyszer komiszul rájlesztettél a mamádra. Fű-szerpaprikát szórtál egy pohár vízbe, piros lett, mint a vér. Beleáztattad a zsebkendőt és átkötötted vele a csuklódat. A mamádnak azt mondtad, hogy fölvágtad az eredet. Ott helyben elájult.

SZOKOLAY Azóta ki nem állhatom a fűszerpaprikát. A szagától is rosszul leszek.

ILLÉS Rovarpreparálás közben egyszer elkezdted szolgatni az étert. Azt mondtad, szolgogassam én is, de elbódultam tőle. Na, mit szólsz hozzá? — kérdezted. Rossz — feleltem. — Imbolyog velem a szoba. Minden lebeg. Egészen tompa lett az agyam. Ez a jó benne — mondtad te. Aztán valahányszor bedaciztál az iskolában vagy elnászpángolt az apád, elő-vetted az éteres üveget, és minden rendben volt.

SZOKOLAY Gyerekes bolondériák!

ILLÉS Lehet, de most sem mersz tiszta fejjel szembe-nézni magaddal. Se vége, se hossza az önrontásnak.

SZOKOLAY Önrontás! Már megint ezzel a szóval jössz. Te könnyen beszélsz. Szerencsésen átvészelted a kritikus éveket.

ILLÉS Még hogy én! És szerencsés.

SZOKOLAY Így volt. Hiába tiltakozol.

ILLÉS És az a kritikus hónap? A legkritikusabb --azt ki vészelte át szerencsésen?

SZOKOLAY Hát — azt ma sem értem.

ILLÉS Megrendelni sem lehetett volna különbül az első szüzi elvonókúrád.

SZOKOLAY Sose bocsátom meg magamnak.

ILLÉS Bolond vagy?

SZOKOLAY De komolyan irigyeltelek érte. Ha addig előnyösebb helyzetben voltál is, a szakmádnál fogva. Én csak erre céloztam. Vannak pályák, ahol csönd-ben meg lehet húzódni. Végzed a munkád, de ki tudja, közben mi jár a fejedben? A művész csak úgy őrizheti meg az inkognitóját, ha nincs mű. *(Tenyérlebegtetés)* Visszahúzódásom azonnal föltűnt, s rám kötözték az érszorítót. A valódit, nem az ijesztgetésnek szánt fűszerpaprikás zsebkendőt. Micsoda ördögi ötlet! Arra ráállítani külön figyelőket, hogy mit *nem* festenek a festők, mit *nem* rajzolnak a grafikusok! Mit *nem* írnak az írók... Szokolay Zsolt egyetlen Sztálin- vagy Rákosi-képet nem tett le a haza oltárára ... Engem övön aluli ütással taszítottak le a pályámról. Egyetlen vásznat nem tudtam eladni. Mit — vásznat! Egyetlen ceruzarajzot sem. Én nem lehetek nagylelkű.

ILLÉS Én csak azt mondom: ne pusztítsd tovább magad.

Legalább te magadat ne pusztítsd!

SZOKOLAY Te is jössz a rehabilitációval. Mi? Fából vaskarika, öregem. Tőlem nem kaptak cserében nyilatkozatot.

ILLÉS Elévült ügyek már ezek. S te is kezdted össze-szedni magad.

SZOKOLAY Hát . . . nem tudom.

ILLÉS Mit nem tudsz? Hiszen már készültél a kiállításodra!

SZOKOLAY Arra igen, csak éppen... Nézd, én a munkából sem kapcsolhatom ki Dórát. Nem érted? Számomra ő a festék, a szín, a formák értelme. Ezért nem tudom elhinni, hogy csak úgy egyszerűen szakított velem. Nem valaki miatt.

ILLÉS Még mindig ezen rágod magad?! Ha téged megnyugtát, biztosíthatlak, hogy amikor szakított veled, senki sem állt közöttetek.

SZOKOLAY Meg mernél esküdni rá?

ILLÉS A szakítás körülményeire ... igen.

SZOKOLAY Másra nincs is szükségem.

ILLÉS Ilyen kevésre becsülöd magad? Egy nőtől te-szed függővé a becsvágyadat!

SZOKOLAY Ó nem egy nő! Nem egy esetleges igazi, ahogy te szoktad nevezni ... Nem, barátom, ha az én felfogásom érzelmes ditirambus, ahogy egyszer a fejemhez vágtad, akkor a tiéd förtelmes cinizmus.

ILLÉS Inkább vagyok cinikus, mintsem az orromnál fogva vezetett szomorú bika.

SZOKOLAY Ó nem vezetett az orromnál fogva. ILLÉS Csak kiadta az utadat!

SZOKOLAY Nem ő a hibás, hanem én.

ILLÉS Na persze, te sosem akartál másnak látszani, mint ami vagy. Fűtől az emberek lekicsinylő megjegyzéseire. Hogy egy kézlegyintéssel elintézték, ha szoba hozták a nevedet. A képeidre sem voltak kíváncsiak. Leírtak.

SZOKOLAY Dóra ezzel szemben ... Emlékezzél csak! Amikor a legtöbb pénzt kerestem a színházi dizlettervezéssel, egyedül ő figyelmeztetett: Ne váltsam aprópénzre a tehetségemet ... Nem, Illés, a hibát azzal követtem el, hogy olyan sokáig bizonytalanságban tartottam. Miért? Magam sem tudom.

ILLÉS Még te menteted? Azok után, ahogy elbánt veled!

SZOKOLAY Ezt meg hogy érted?

ILLÉS Értsd, ahogy akarod.

SZOKOLAY Magyarázatot kérek!

ILLÉS Egyszer már megmagyaráztam.

SZOKOLAY Nem emlékszem rá!

ILLÉS Legutóbb a szanatóriumban még nekem adtál igazat.

SZOKOLAY Nem emlékszem!

ILLÉS Mered tagadni, hogy kihasznált? Botrányosan végződött jegyessége után a helybeli legénység óvatosabb lett. Ezért szállt rád a kívülről jöttre. Hiú szuka.

SZOKOLAY Ne merd őt becsmérlni! Nem tűröm!

Még tőled se tűröm! Neked nincs és nem is lehet

összehasonlítási alapod. Ahogy te élsz, úgy soha!

Állandó önvédelemben. Elsáncolódva. *(Megragadja a palackot, izgalmában ügyel-bajjal tölt magának)*

ILLÉS *(előbb tiltakozásra lendül a keze, de félúton visszazokzik — kihívóan vár)* Na, helyben vagyunk.

SZOKOLAY Vedd tudomásul, szuverén ember vagyok. ILLÉS

Nincs szuverenitás önuralom nélkül. SZOKOLAY Elegem

volt a kioktatásaidból! ILLÉS Nekem is a te pesztrálásodból!

SZOKOLAY Akkor kvittek vagyunk. Na, egyszéged-re.

ILLÉS Velem... velem nem is koccintasz?

SZOKOLAY Ha sietsz.

ILLÉS Annyira sürgős? *(Szöszmötöl a palackkal, fölborul a pohara, ezt is gondosan állítgatja)* SZOKOLAY Na, majd a következővel. *(Újra emeli poharát, Illés az utolsó pillanatban kiüti a kezéből)* ILLÉS Ezt neked! *(Faképnél hagyja Szokolayt, a függöny mögött eltűnik.)*

Szokolay legyökerezve áll egy helyben. Sápadt és ki-hült, csak lassan áramlik vissza belé a vér melege. Ekkor a nézőtérrel szemben térdre ereszkedik, tapogatózva szedgeti össze az üvegcserepeket

ZITA *(a bejáraton át lép be, csendesen szemléli a fér-fi suta mozdulatait — szinte csak magának)* Zsolti

(Ellágyulásából kitépve magát egyszerre harsány lesz)

Bravó! Ennél sítszerűbb viszontlátást el sem képzelhettem volna.

SZOKOLAY Te ... te itt? *(Fölkászalódik)* Igaz, rólad mindent el lehet képzelni. Nem érheti meglepetés az embert.

ZITA Köszönöm a bókot ... Úgy látom, a szellemi ösforrás a régi. Engem meg se kínálsz?

SZOKOLAY Nincs több tiszta pohár.

ZITA Hát az mi?

SZOKOLAY Abból Illés ivott.

ZITA Remélem nincs száj- és körömfájása. Tölthetsz.

SZOKOLAY Parancsolj, szolgálj ki magad.

ZITA *(tölt magának)* Te nem iszol? Majd utánam.

SZOKOLAY Nem.

ZITA Alaposan beszívtál már, mi? A barátod gondoskodott róla! ... Szerinte szanatóriumban vagy, Budapesten.

SZOKOLAY Ti már találkoztatok?

ZITA Nem mondta neked?... Ő sem tagadta meg magát. Bár már igazán lecsillapodhatott volna. SZOKOLAY Neki akarsz valakit keríteni?

ZITA Úgy láttam, nem szorul közvetítőre. SZOKOLAY Na, amiket te látsz! ... Mért jöttél Illéshez?

ZITA Ki mondta, hogy hozzá? A lakásod előtt szobroztam, de nem jöttél... Már kételkedni kezdtem, hogy valóban jól értettem, amit kihallgattam. *(Szünet)* Zsolti, szólj már valamit. De megváltoztál! Az előbb csak rájárt a szám...

SZOKOLAY Azt hitted, hogy egy szellemi csontvázat találsz majd itt, ugye? Ez lett volna a nagy elégtétel neked. A családságod egyszerűen önvédelemmé magasztosodott volna önmagad és a világ előtt. Vég-eredményben te a kor áldozata vagy, érthető, sőt megbocsátható, ha megragadod az alkalmat, hogy a fölszínen maradhass. Még egy kis szerencsével is dicsekedhetsz. Fellini ebből is csinálhatott volna filmet, bár kétkem, hogy megérhette volna az ő képzeleténél is bizarrabb „édes életet”. Ha ugyanis ez maga a szocializmus, akkor egy műanyag-kisiparos, jó-jó-készítő, zsákmacska-szélhámos jövedelme hogyan múlhatja fölül a világhírű magyar tudósét, professzorét, művésztét ... Ezt csak mi értjük meg, akik itt élünk. Sajnos. Minden szóbeszéd ellenére az értelmiség — gyanús. Mert a szavak mögé lát, sőt a színpalak mögé is. *(Tenyerlebegtetés)* Mindig tud valami jobbat.

ZITA Zsolti, tulajdonképpen miről beszélsz? Hiszen te kergettél el!

SZOKOLAY Mi az istennyilát tehettem volna? Torkig voltam már a kurválkodásaidal.

ZITA Pedig egyik sem volt ám komoly.

SZOKOLAY Mi nem komoly? Hogy megcsaltál? ZITA

Szívből sohasem.

SZOKOLAY Szívből! Meg vagy veszve? Ha az ember csak téged ismer, igazat kellene adni Illésnek.

ZITA De te sokkal mélyebbre látsz a női lélekbe. Ő megelégszik a felülettel. Az ő szemében egy óra-díjas aktmodell csak a kurválkodás szocialista változata. Neked elég volt egyszer rám nézned, és azonnal éreztem, hogy minden porcikámat átjárják a fénysugarak. Szinte fölszívnak meleg légáramlatukkal. *(Szünet)* Ugye, milyen klassz modelled voltam? Első osztályú? SZOT-díjat érdemeltem volna. Miért is nem engedted, hogy folytassam?

SZOKOLAY Mert egy eszméletlen pillanatban feleségül vettek!

ZITA Szitakötő ... Még most is hallom, ahogy először rám köszöntél: Jó reggelt, Szitakötő kisasszony! ... Bizsergett a hátgerincem is. Velencében, amikor azt a sok lebegő angyalt néztük, még meséltem is az orvos barátomnak ... Ne nézz így rám, a magam részét én fizettem. Géza bácsi, a harangöntő bőven adott rá pénzt. Úgy bánt velem, mint egy Pesten élő amerikai nagybácsi. Örökbe akart fogadni, de amikor fölvilágosítottam, hogy van egy törvényes örököse, a fia, hálából vett nekem egy eszkimómacska muffot.

SZOKOLAY Úgy ... Magától rá sem jött volna, hogy fia van. *(Hirtelen megunja Zita fecsegését, a továbbiakban szinte állandóan a padlón járta a tekintetét, üvegcserepeket, szilánkokat keresgél; olykor talál is, le-lehajol értük, s beleejti a hamutálba)*

ZITA Ez még Velence előtt történt. Ne zavard össze a dolgokat. Tulajdonképpen ott Velencében jutott eszembe az ötlet, hogy szerzek egy diplomát. Már kislány koromban büjtam a művészletrajzokat. Még neked is sok érdekességet tudtam mesélni. Betéve fújtam Giottót, Tiziánt, Michelangelót. A kísérőm azt mondta, ilyen műértő idegenvezetővel még a hivatásosok 'közt sem találkozott, pedig a Louvreban már háromszor járt... Úgyhogy játszva szerettem meg azt a diplomát. Akkor is csak rád gon-

doltam. Hogyha érteni fogok a művészethez ... Te mit csipegetsz onnan a padlóról?

SZOKOLAY Üvegszilánkokat.

ZITA Te törted össze a poharat?

SZOKOLAY Mennyi csillogó üvegpozdorja! Ilyen lehet egy csillag is, amikor szétpukkan. És hogy szűrnak! A fényükkel? Az anyagukkal? Azt mondják, az, üveg-por levelesben halált okoz.

ZITA Segítsek? *(Lekuporodik)* Érdekes, én nem látok egy szilánkot sem.

SZOKOLAY Nézd, ott éppen a szemed előtt. *(Fölcsapent)*

ZITA Nahát!

SZOKOLAY Meg itt ...

ZITA Hiába na, én semmit se látok. *(Főlegyenesedik)*

SZOKOLAY A legtöbb ember csak azt látja, amit más mutat neki. Csoportosan utazgat, hogy ne kelljen vesződnie a látnivalókkal. Sajnálja a fáradságot. Sose ismeri meg a fölfedezés örömét.

ZITA *(a retiküljében kotorászik, elő is húzza a cigarettásdobozt, de visszajeti)* Zsolti, igaz, hogy azért vettél feleségül, mert meg akartál menteni a kitelepítéstől?

SZOKOLAY Ki mondta ezt a hülyeséget?

ZITA Tulajdonképpen bennem is volt egy ilyen érzés. Egy egészen icipici gyanú. Persze már csak az esküvőnk után. Illetve, amikor egy héttel később elindultak a marhavagonok a Nagy Magyar Pusztába. Szegény apa... Ő mindig nagyrebecsült. Egy csöppet sem haragudott rád, amiért elkergettél. De hát akkoriban én még éretlen, naiv felesburdi voltam. Talán még nem is igazi nő.

ILLÉS *(visszatérően)* Finom átköltéseket használsz.

A te viselt dolgaidra Európa valamennyi nyelven ... ZITA Téged meg ki kérdezett? Zsolti, mondd csak

meg neki is.

SZOKOLAY Micsodát?

ZITA Amit nekem mondtál . a házasságunkról. SZOKOLAY

Úgy látszik, valamelyik agytekervényed

hajlatában megrekedt az idő. Bizonyára így keletkez-

nek a rögeszmék.

ZITA Benned talán nem rekedt meg? Te sem találd meg a

párod, aki pótolhatna engem.

SZOKOLAY Te szerencsétlen ! Egyáltalán, tudod, hogy

mit beszélsz? A kisujjával sem érsz föl Dórának. ZITA Dóra?

(Tekintetével megsuhintja Illést, élvezi

a szorongását) Mintha hallottam volna már ezt a

nevet. Ő, a fölfedezés öröme, amit egy Ibusz-turista

sosem ismerhet meg!

ILLÉS Na eredj, eredj. Otthon később megtalálsz. ZITA Mit

rángatsz? Ráncigáld a sorosodat. Én a Zsoltihoz jöttem.

ILLÉS Zsolt nem kíváncsi rád!

ZITA De én kíváncsi vagyok arra a Dórára.

SZOKOLAY Ne vedd a szádra a nevét!

ILLÉS Álnok kígyó. Te börtöntöltelék.

ZITA *(egy pillanatilag mozdulatlanágba dermed)* ILLÉS Ezzel,

ugye, nem dicsekszel? Csak az eszkimó-macska muffoddal.

SZOKOLAY Komolyan lecsuktak?

ZITA Neki mért nem mondtad el, ha tudtál róla? ILLÉS

Zsolt akkor nem volt olyan állapotban. SZOKOLAY Miért

ültél?

ZITA Valaki ránk uszította az erkölcsrendészetet.

SZOKOLAY Sajnálom.

ILLÉS Mit sajnálsz? Rászolgált. Rászolgáltak vala-mennyien.

ZITA Tévedsz. Csak engem tartottak bent. A többi

háremhölgyet szélnek eresztették. Nekik szocialista

pedigréjük volt. Az enyém már elavult ... Rájuk való

tekintettel nem szellőztették az ügyet. Géza bácsi ezt is

elintézte. Furcsa, hogy te mégis tudomást szereztél róla.

ILLÉS Nem mindegy? Legalább magadba szálltál a bűvösön,

ha egyáltalán eszedbe jutott, mit vettél Zsolt ellen:

ZITA Megbántam én azt anélkül is.

ILLÉS Azt. hiszed, szavakkal letudhatod?

ZITA És te letudhatod?

ILLÉS Én? Ugyan mit?

ZITA Megmondjam? *(Hosszan nézi)* Na? Mi az; cit-

romba haraptál öregfü? (Illés elfordul) Ne büsulj, velem lehet azért okosan beszélni. Ha ez a soros olyan fontos neked.

SZOKOLAY Miféle soros? Ez valami vicc?

ZITA Hát persze, . hogy vicc. Csak a barátod nehezen kapcsol. Még mindig azt hiszi, hogy engem kizárólag a pénz...

ILLÉS Megkapod örökbe!

ZITA Ez is okos beszéd Zsolti, ugye megmondod neki?... Olyan sokat gondoltam rád. Levelet is akartam írni, de valahogy elgyávultam. Ha tudom, hogy Pesten vagy, meglátogatlak a szanatóriumban. Személyesen, az bátorít engem!

SZOKOLAY Nem téged vártalak! Se ott, se itt. Sem-mikor.

ZITA Zsolti, ez ... ez nem ' a te hangod. (A közelébe lopakodik)

Nem lehet. Valaki más beszél belőled. SZOKOLAY Igenis,

hogy én beszélek!

ZITA Nem igaz. Nézz a szemembe. Nekem bevallottad : olyan a sugaram, mint egy mágneses tűzgömb-nek. Nem tudom; mi az, de biztosan igaz, ha te mondtad.

SZOKOLAY (hátrál, majd védekezően háttal is fordít neki) Tűnj el! Nem érted? Megvetem az állati hatalmadat. Megvetlek, lenézlek .. (A kijárat felé indul) Számomra meghaltál!

ZITA Zsolti, hallgass meg! Nem így akartam elmondani. (Utánaered) ..Illés az oka. Fölcukkolt. Nem hagyta, hogy rendesen beszéljek ...

ILLÉS (tűnődve nézi a hamutálat, benne a törött pohár, az üvegcserepek) Törmelék. Ahova csak nézel. (A belépő Dórának) Te még nem mentél haza?

DÓRA (kezében a mackót hintáztatja) Vesztemre fönt felejtettem a mackódat, és már indulni akartam, mikor Ilonka néni beállított a seprüivel. Meg kellett hallgatnom egy hosszú mesét a lányunokája szerencséjéről. Egy külföldi pacák jegyezte el.

ILLÉS A pacák telepedik ide vagy a lányunoka kül-földre?

DÓRA Micsoda kérdés!

ILLÉS Ezek vagytok ti. Mind egyformán gondolkoztok. Még egy élcapatbeli honleány szemében is a külföld a szerencse.

DÓRA Mindjárt megcsaplak, ha ilyeneket mondasz. Én csak Ilonka néni idéztem. (Szünet) Mikor akarsz már indulni a barátod elé? Vagy már vissza is ér-tél?

ILLÉS Ó jött ide.

DÓRA El is ment?... Nagyszerű! Akkor mehetünk együtt. (Megpillantja a konyakot) Tudod mit, máris csinállok magamnak egy kis előhangulatot. (Tölt, a hamutálaban észreveszi a törmeléket) Ezt ki törte össze? (Szünet) Nem számít. Egy pohár is elég kettőnknek. Tessék, koccintsd meg a körmőddel. (A fér-fi gépiesen megteszi) Így ni. Köszöntöm az ünnepünket ... Most te következel. (Újratölt, a körme hegyével megpöccinti a pohár falát)

ILLÉS Idd meg az enyémet is. Én már túl vagyok rajta.

DÓRA Nélkülem? Az úgy nem érvényes. A boldogságunk egy, de ketten vagyunk hozzá.

ILLÉS Idd csak meg helyettem is.

DÓRA (egy pillanatig habozik, majd dacosan kiüssza) Így ni. (Fölfordítja a levegőben, s leejti a padlóra) Így kell megpecsételni. Két törött pohárral.

ILLÉS Az ott nem azért tört össze.

DÓRA Gondoltam ...

ILLÉS Azért tört össze, mert kiütöttem a kezéből. DÓRA Majd iszik ott, ahol nem ütök ki. Vagy már teleszívta magát útközben.

ILLÉS Egy kortyot sem ivott. Tiszta volt a lehelete. És tiszta is marad, ha ...

DÓRA Ha?

ILLÉS Nehéz ez, Dóra. Nagyon nehéz. Neked is segítened kell.

DÓRA Miben? Az isten szerelmére, Illés, miről beszélsz?

ILLÉS Nem tudom, Dóra. Most már igazán nem tudom. Hátha nincs is tiszta boldogság? Csak olyan, amit mástól orozunk el.

DÓRA Nem, nem lehet igaz. Ez embertelen. Te néha

saját magadon, a saját érzelmeiden is keresztülgázolsz..

ILLÉS Talán elkerülhetetlen, ha az ember erős akar maradni. DÓRA Nem erő, gyávaság, ha nem mersz végigélni egy érzést. Önmagadat lopod meg.

ILLÉS Hát van más kiút?

DÓRA (megragadja a férfi kezét, az arcához szorítja) Bocsás meg. Szeretlek. Nem akartalak megbántani. Érzem, hogy te is szeretsz. Másképp, mint a többi. Csak néha magadnak sem mered bevallani. Ugye? Mert még nem szoktál hozzá. Talán védekezel is ellene. Azt hiszed, a gyöngeség jele, pedig te nem lehetsz gyöngy.

ILLÉS Nem! És mégis .. amikor az ember nem válogat az eszközökben. Megragadja, ami kéznél van. Amit tiszta fejjel maga is elítél, megbélyegez -- a más emberi szennyét. Megtorlášhoz a hatósági segéd-letet .. A magad eszközei helyett. Az önbíráskodás-nak legalább erkölcsi hitele van.

DÓRA Nem tudom, mire célzol, de így is követni tud-lak. A társad tudok lenni. Te mondtad, én más vagyok.

ILLÉS ' Mondtam? Az ember sok mindent mond egy nőnek. De a barátság kötelez. Barátot nem cserélgethetsz. (Szünet) Én ilyen vagyok. Ó nem tud nélküled élni.

DÓRA (szinte megfagy) Te, te tudsz?

ILLÉS Sajnálom, Dóra. Mindent elkövettem, hogy Zsolt elfelejtse. Minden alkalommal, amikor meglátogattam a szanatóriumban. Azt hittem, sikerült... De úgy kellesz neki, mint a levegő. Te vagy neki a festék, a szín, a formák értelme ... Ezért nem nyúlt a pohárhoz.

DÓRA Azért, mert te kiütötted a kezéből.

ILLÉS Hajbakaptunk ... De ez nem tartozik a dolog lényegéhez.

DÓRA Nem. Hát nem lehet igaz. (Megszédül, a férfi-hoz simul)

Ugye, ugye csak rám akartál ijeszteni? Hogy próbára tegyél.

ILLÉS Ót tettem próbára. Most pedig magamat. Így kerek ...

DÓRA (hirtelen elhúzódik) Persze, te sosem adsz föl magadból semmit. Te mindig kívül maradsz, de nagylelkűen szerelmet hamisítasz!

ILLÉS Dóra!

DÓRA A szerelem nemcsak ágy!

ILLÉS De az is.

DÓRA Számodra kizárólag az! Mindig is az volt. Sorosaid meg párhuzamosaid vannak. Most is. Azt a nőt te hívtad ide!

ILLÉS Nem, nem!

DÓRA önző, ridegre edzett ember vagy!

ILLÉS Dóra, te most ...

DÓRA Gyáva vagy! Igenis gyáva. Nem mersz szeretni. ILLÉS (megragadja) Érts már meg! Hát nem tudsz megérteni? Úgy érzem ...

DÓRA Hogy lopott boldogság a miénk. Hát te érez-heted is!

ILLÉS Hallgass! Nem tudod, mit beszélsz.

DÓRA Te valóban loptad, a legjobb barátodat loptad meg.

Nem mersz a szemébe nézni. Tőle félsz, nem magadtól. Adósa vagy annak az embernek. Tartozol neki.

ILLÉS Én tartozom? Én? És te?

DÓRA Nekem nem a barátom.

ILLÉS. A menyasszonya voltál!

DÓRA Te pedig elszerttélt tőle. Megloptad.

ILLÉS Te loptad meg, ha igaz, hogy elszerttetek tőle. Én addig rád sem néztem, amíg a menyasszonya voltál.

DÓRA És a lábam? Ki nézte folyton a lábamat?

ILLÉS Dóra, emlékezz egy kicsit. Hát nem kértelek, kérleltelek, amikor Zsolt ellen lázadoztál, hogy légy hozzá türelmesebb? Megértőbb. Nem ő az egyetlen, aki sorsának csapdájába esett. A művészors csapdája. Költő-, író-, zenész-, festőnagyságok pályáját mérgezte már az alkohol. Elismertekét éppúgy, mint a meg nem értettekét ... Zsolt az eleven húsába kapta a sebet, ami egymagában elegendő ok az ön-zsibbasztásra.

DÓRA Lám, most egyszerre a prókátorává szegődöttél? Nem te hajtogattad folyton, hogy előtted nincs sem-mi elfogadható ok és magyarázat?

ILLÉS Nem tehettem mást, Dóra. Ha a javát akarom, nem ismerhetem el a módszerét...

DÓRA Akkor te mért nem züllöttél el velem együtt?

ILLÉS Én? Hát ez az, ami zavarba hozza az embert. Ha a gyökeréig akar leásni. Oda, ahol a kétségbe-esés, védtelenségünk rémülete székel. Nem minden-kiből lesz alkoholista, akit kudarcok, csalódások ér-nek. De elviselni a csapásokat, a zúzódasokat, a tő-rések kínját legalább olyan erő kell, mint amennyit a tehetség, a talentum képvisel. Különben — belerokkansz. *(Szünet)* S ez, úgy látszik, mégiscsak belül rejlik valahol. Lelki izomnyaláb — hozod magaddal vagy nem hozod. Kilábolsz, föléledsz — vagy a teljes önfeladásba csúszol... Számon kérhetjük-e egymástól, ami hiányzik, ami sose volt meg bennünk? Egy hiányzó érzéket, adottságot, amivel sosem rendelkezünk. *(Szünet)* Talán nembeli tragédiánk ez is: előbb rájövünk az elérhetetlen csillag-ködök, mint itt a magunk csillagködének rejtélyeire.

DÓRA A ködösítéshez, ahhoz értesz ! Mondd, kit akarsz megtéveszteni? Engem? Magadat? Esetleg a barátodat? ... Mért épp most kelsz a védelmére, amikor szakítani akarsz? És egyáltalán mért épp most akarsz szakítani? Amikor váratlanul hazajött.

ILLÉS Te magad is tartottál ettől. S az örületbe kergetted azon az éjszakán.

DÓRA Azelőtt is ilyen volt. Még te se tudtad föl-rázni.

ILLÉS Amit nők rontanak el az emberben, azt csak nő hozhatja rendbe.

DÓRA Én biztattam, hogy kövesse a példád, de el-fogyott a türelmem.

ILLÉS Ezt már dátumszerűen tisztáztuk.

DÓRA Semmit sem tisztáztunk ! Nézz magadba, mi-előtt másokat vádolsz. *(Szünet)* És ha miattad adtam ki az útját?

ILLÉS Nem igaz ! Ezt csak most találtad ki, hogy megbosszulj. Hál'istennek nem vagyok ijedős.

DÓRA Akkor mért nem mersz a szemébe nézni? S egyenesen bevallani, ami nagyon is emberi ami ellen nem lehet védekezni? A legedzettebb férfinak sem. *(A mackó nyaka köré hurkolódó, olykor kapaszkodva feszülő ujjai szétnyílnak, kiesik belőle a mackó)* De ezt még megkeserülöd!

ILLÉS Mi az fenyegetőzől?

DÓRA Azt mondom csak, amit ő mondana, ha meg-tudná: elszerttélt tőle, elárultad a barátságot! Kár ezt szépiteni.

ILLÉS Hallgass! *(Újra megragadja, belekiabál az arcába)* Aljas rágalom! Magadat szeretnéd tisztára mosni

DÓRA Eressz el! Nem akarom látni! Nem bírom. Téged sem akarok látni !

ILLÉS Térj észhez, kérlek. Tudod jól... *(Hirtelen el-engedi, eltávolodik)* Dóra, csak te segíthetsz rajta.

DÓRA Úgy! Szóval te így akarsz magad tisztára mos-ni! Talán még jutalmat is hajlandó lennél följátni egy könnyű és zavartalan szakításért?

ILLÉS Dóra, mellettem nem lehetnél boldog. Nem lehetne senki.

DÓRA Te ! Te ! Áltatni azt tudsz! Magadat is, másokat isBarátság? Hűség? Nagy szavak! Neked csak a pályád, a karriered fontos. Mihez kezdenél nélküle? Hogyan folytathatnád? A látogatásokat is arra használtad, hogy ötleteket szerezz tőle ... Maradnál a szakmád közepes mesterembere; ha Szokolay Zsolt barátságát elveszited,... Akkor hát rajta: fizess! Te akartad: mindent elmondok neki.

ILLÉS *(kétségbeesetten kap a kezéért)* Ne, Dóra! Kérlek...

DÓRA Ugye, hogy félsz! Te is félsz Hát féljél is! Féljél, amíg csak élsz! *(Hátrálva, arca elé kapja a kezét)* Féljél, féljél! *(Vakon botorkál kifelé. : Illés megrendülten néz utána)*

Harmadik felvonás

Szín: Dóra lakása a kora esti órákban; a jobb ajtó az előszobába, a bal a fürdőszobába . nyílik. A háttér-falon földig érő összehúzott függöny, mögötte az erkélykijárat. Említésre méltó berendezési bútordarab egy pohárszekrény, fotelok, rádió, telefon.

Dóra fürdőköpenyben, a feje alá kulcsolt kézzel fekszik a rekamién. A rádióból. zene szól.

Csöngetnek. Két hosszú, .egy :rövid. .Dóra nem mozdul. Néhány másodperc múlva megismétlődik a csengetés. Ekkor megrezzen. De csak akkor ül föl, amikor harmadszor is fölhangzik a csengetés,. ' amelynek ütemén valahogy érződik most a kérlelő bebocsátás: lelassul, panaszosan elnyújtott... Dóra habozik; végül egy só-hajtással rászánja magát, s kimegy ajtót nyitni. — Kintről Szokolay hangja: „Bocsáss meg, hogy zavar-lak. Elnéztem a teniszpálya felé, hátha ott talállak.” — Dóra hangja: „,Nem érzem jól magam.”

SZOKOLAY Csak egy pillanatra akartalak látni. DÓRA Foglaj helyet. *(Elzárja a rádiót)* Csak így váratlanul kiengedtek?

SZOKOLAY Elegem volt a fehér köpenyekből.

DÓRA *(háttal a pohárszekrénynek támaszkodik)* Vagy talán meglógtál?

SZOKOLAY Újra meg akarom festeni azokat az össze-tört képeket... Ma nem teniszteztél? Te mindennap szoktál játszani. Ahogy egy bajnoknőhöz illik. DÓRA Most csak második lettem.

SZOKOLAY Ki vert meg?

DÓRA Egy új lány. Konzervgyári izotechnikus.

SZOKOLAY Hát ez pech !

DÓRA Vegyespárosban viszont elsők lettünk Tamással.

SZOKOLAY Gratulálok. Neked remek a stílusod. Él-vezet téged nézni. Azért is szerettelek volna a tenisz-pályán látni. Illeszerint is te mozogsz a legrugalmasabban a gárdában.

DÓRA Ért is ő ahhoz! Csak a tornanadrágban táncoló fenekemet nézi.

SZOKOLAY *(vizsgálódva jár ide-oda -a tekintete a szobában)* Nem bánt, hogy elvesztetted?

DÓRA Kit?

SZOKOLAY Megszemélyesítetted a bajnoki címet? DÓRA

Rossz vicceid vannak !

SZOKOLAY Semmi rosszra nem gondoltam. Csak te olyankor szoktál csúcsformában lenni, ha a lelki egyensúlyod megbillen. Örülök, hogy az rendben van. *(Egy hiányzó kép nyomát. fedezi. föl a rekamié fölött)* Levetted ?

DÓRA De hiszen tudod ...

SZOKOLAY Azt mondtad, szereted. Olyan az arcod rajta, mint . egy japán . kézimunkaarc.. Minden millimétere aprólékosan ki van dolgozva, valahogy mégis .távolinak látszik. Ilyen szépnek, különösnek, érdekesnek csak én láthatlak. Igen, így mondtad.

DÓRA Minden képedet összeszedted a kiállításához. Jellemző; hogy most rajtam keresed. Valószínű, hogy a többi sorsára jutott. Széthasogattad azt is ...

SZOKOLAY Bocsáss meg, még nem. voltam otthon. De ha valóban tönkrement; először téged festelek meg újra. .

DÓRA A te dolgod. Nekem nem fontos.

SZOKOLAY : Nekem . fontos, Dóra. Az ember néha úgy érzi, hogy sosem éri utol magát. ok az elvesztegetett idő. Meg-kellene már találnunk a hiányzó dimenziót. *(Tenyerlebegtetés)* Talán ott a válasz legfontosabb kérdéseinkre. *(A szoba egyik sarkából át-ellenben: a rekamiét nézi)* A rekamié sincs a régi helyén. Átrendezted a szobát?

DÓRA Mi ebben a furcsa?

SZOKOLAY Nekem most minden furcsa. Arcok, tárgyak, helyzetek — mintha először látnám őket. Vagy közben elmozdult volna valami.

DÓRA Neked valóban sok üres időd volt. Önrontásra fecsértél időd.

SZOKOLAY Még mindig így gondolod?

DÓRA Magad is beismerted.

SZOKOLAY Mégsem ilyen egyszerű ez, Dóra. Nem mindenki Illés. Ha akadályba ütközik, ' megrázza .ma-

Függöny

gát és folytatja... Néha magam is azt hiszem, hogy neki van igaza.

DÓRA Szerinted miben?

SZOKOLAY Hogy nem éli át a kudarccokat ... Vagy ha átéli is ...

DÓRA Mert nincs lelke!

SZOKOLAY Dóra, hogy mondhatod ilyet! őszintén szólva meglep.

DÓRA Engem is megtévesztett. Ő a saját önzésében lélegzik, mint teknősbéka a páncéljában. Abba merevedett bele. Legföljebb a gyávasága dugja ki a páncélból a fejét. Még az a leginkább emberi benne.

SZOKOLAY Hiába, nagyon meglep.

DÓRA Meglep? No lám. Hát még, ha... *(Elhallgat)* SZOKOLAY Biztos, hogy félreérted. En aztán igazán

belülről ismerem őt. Te csak azóta, amióta ... DÓRA

Amióta? Folytasd csak!

SZOKOLAY Hát tulajdonképpen amióta engem ismersz. De Illés már az ősidőkben is ilyen volt.

DÓRA Milyen?

SZOKOLAY Megingathatatlanul erős ember. Aki szenvedni is tud. Őt is megfosztották a hitétől.

DÓRA Te folyton a régi dolgaidkal bizonygatsz. Gyerekkor, fiatalság. Nem voltatok mindig együtt. Az ember nem láthat bele a másikba.

SZOKOLAY A nőkhöz nem értek. Mint a te példád is bizonyítja. De a férfibarátság megőrzi a fiatalkori jellemvonásokat. Távolról kiszámíthatod, mit tesz a másik. Vagy mit nem tesz.

DÓRA Te most valóban sokáig voltál távol. SZOKOLAY Hidd el, Dóra, mi ezt a szövetséget már kipróbáltuk.

DÓRA Most nincs kedved újra kipróbálni?

SZOKOLAY Szükségtelen. Nem látok rá semmi olyan okot. *(Vizsgálódva nézegeti Dórá)* Különös, hogy milyen ötletek jutnak az eszedbe.

DÓRA Csak vigyázz, nehogy ráfizess a vak bizalomra!

SZOKOLAY Vak? Mért mondod ezt? Illés nem tehet olyasmit, ami ártana neked. Sosem akart úgy előre-jutni, hogy másokat elüssön vagy megkárosítson. S tudod, miért? Mert sosem érdekelte a rang, az elő-léptetés, a hivatali pozíció. Nem az embereken akar uralkodni, hanem önmagán. A teljesítménytől érzi jól magát, nem attól, hogy ki és milyen székbe ülteti ... Már gimnazista korában beleszeretett a spártaikba. Ma is emlékszem egyik kijelentésére: A lelki erő a spártaik találmánya. Amit nem kaptál meg a természettől, azt magad is megszerezheted ... Szegény fiú volt és mindig éhes. Tudod, mit csinált? Legyet fogott, és a tetemet belerakta az ételbe, úgy ette meg. Mi, többiek a levesbe pottyant hajszájától is megundorodtunk.

DÓRA Az való neki. A légytetem.

SZOKOLAY De furcsa vagy! ... Őt is meg lehet érteni. Képtelen kigyógyulni egy régi sérülésből. Ideológiát csinált belőle a nőkről... Talán az a baj, hogy nem akadt még olyan nőre, mint te.

DÓRA Mint én?

SZOKOLAY Ne nézz így rám, őszintén beszélek. Neki te hiányzol.

DÓRA Ezt épp te mondod nekem?

SZOKOLAY Már neki is mondtam.

DÓRA És ő hogyan fogadta nagylelkű ajánlatodat?

SZOKOLAY Kinevetett, természetesen. De nem győzködtem tovább. Úgy láttam, szokatlanul ideges, türelmetlen. Jó képet vágott még a csonkolási „út-mutatáshoz” is. Én az ő helyében az asztalra csaptam volna. Visszavonom a pályaművet, lemondok a díjról.

DÓRA Még hogy ő lemondjon! Már csak önzésből sem.

SZOKOLAY Illés nem önző. Miért ismételtetted annyiszor?

DÓRA Védj csak! Alaposan rászorul a védelemre. Sokkal inkább, mint te.

SZOKOLAY Természetes, hogy megvédem.

DÓRA Te, a gyöngö -- az erőset?

SZOKOLAY Néha felcserélődnek a szerepek. A barátságban nincs „adok-kapok”. Már mondtam, Illés betegesen sérülékeny, érzelmeiben végletes, folyton föl-vakarja a sebeit. Vagy nem mondtam? Amikor azok-

ban a forró napokban megválasztották a vállalati tanács titkárának, a heveskedőket ő intette mérsékelte. S mit gondolsz, ki volt az első, akit kiebrudaltak az állásából, amikor fordult a kocka? Ne törd a fejed ... ugyanahhoz a testülethez tartozott az igazgató, a helyettese, a főkönyvelő, a régi szak-szervezeti titkár, az egész káder-pereputty . A pártonkívüli semmi kis építész kapóra jött bűnbaknak. Illés négy évig tengett-lengett, a káderlapja miatt sehol sem merték alkalmazni a szakmában. így lett üvegmosó, hordár, színházi díszletező egy vándor-társulatban.

DÓRA Tehát mégsem miattad jött vidékre?

SZOKOLAY Honnan veszed, hogy miattam? Akkoriban neki is menedékre volt szüksége. Egy jóakarója beajánlotta ide, a fiatal mezővári intézetbe. *(Szünet)* De most már engem se lehet élve eltemetni, Dóra. Tudom, mit kell tennem. Belső lépcsőfokokon föl-kapaszkodni, centiméterről centiméterre. Sosem hittem volna, hogy centinként is érdemes mérni a magasságot, amely a mélypontról fölfelé visz. *(Szünet)* Dóra, egy pohár vizet, légy szíves.

DÓRA Vizet?

SZOKOLAY Szomjas vagyok.

DÓRA *(szóvivő szifont vesz elő, abból tölt)* Biztos, hogy nem kérsz mást?

SZOKOLAY Köszönöm! ... Ez jólesett ... Dóra, te valamiért haragszol Illésre!

DÓRA Ugyan! Haragudni csak arra lehet, aki jobb-nak mutatja magát, mint amilyen valójában. És akihez egyáltalán közünk van ...

SZOKOLAY Éppen ez az: közöd van hozzá.

DÓRA Közöm! Miről beszélsz?

SZOKOLAY Csak a barátságunk okán, természetesen. DÓRA Ő bezzeg ki tudja kapcsolni a barátságot a nő-ügyeiből. Tőle még sosem kértek árat.

SZOKOLAY Milyen árat?

DÓRA Barátságot szerelemért. Vagy fordítva. Te melyiket adnád oda?

SZOKOLAY Micsoda ötleteid vannak, Dóra! *(Szünet. Feszegeti az inggallérját, majd fölkapja a poharat, vizet tölt magának)*

DÓRA Szólj, ha esetleg ...

SZOKOLAY Ez tökéletesen megfelel... Kezelték ott egy embert. Alig akartam elhinni a történetét. Színészno volt a felesége. Az autóval elűtött egy gyalogost. Belehalt a sérülésbe. A férje magára vállalta, hogy ő vezette az autót. Két évet kapott érte. Mire kiszabadult, a nő már együtt élt egy másik férfival ... Ezt el sem meséltem Illésnek. Nők! — szinte hallom, ahogy fölrikkant. — Na, mit mondtam? Az árulás az igazi létformájuk! *(Szünet)* Mondd, nem hallgatott el valamit előttem?

DÓRA Előtted? És ezt tőlem kérded?

SZOKOLAY Sehogy se megy a fejembe, na. Még nincs is jóváhagyva a döntés. És már elkezdik az alkudozást. Mért volt annyira sürgős?

DÓRA Ó, hát csak ezért?

SZOKOLAY Volt valami idegenszerű a tekintetében. Valami zavaró... Mit akarhatnak még? Nem hagy nyugton, na.

DÓRA Szerinte téged nem érdekel komolyan az a tér. Te csak játékból mentél bele.

SZOKOLAY Eleinte valóban úgy volt. Közben azonban megszerettem az ötletet. Talán majd meg is festem. Konformizmus ... Egyszerűen már rájár az ember szája. *(Hirtelen a lánghoz lép)* Dóra, én tulajdonképpen ...

DÓRA *(elutasítón megmerevedik)* Ez a ti kettőtök dolga. Engem hagyj ki.

SZOKOLAY Téged, Dóra? Éppen téged? Ha kihagy-hatnának, most nem lennék itt. Egyáltalán haza se jöttem volna. Az orvosom Illéssel próbált sakkban tartani. De én kereken ...

DÓRA Hiába tiltakozol, még mindig tartasz tőle. SZOKOLAY Ne bántsd meg, kérlek. Ha egyszer is meglátogatnál volna, biztosan nem beszélnél velem így... Megpróbáltam leírni, amit el akarok neked mondani. Mert hiába vártalak ... Ha nem engednek ki, éreztem, hogy megfulladok. Nem tudom, mit csinállok magammal.

DÓRA Te mindig végletekbe hajszolod magad. A tébolyba, a pusztitásba.

SZOKOLAY Azok a képek biztosan rászolgáltak. Fogcsikorgatva festettem őket. Szörnyen kínlódtam. Ezt még magamnak se mertem bevallani, Dóra. Így, ahogy most neked. Kétségeim támadtak... Azért kellett a te portréd. Hogy ott legyen a szemem előtt. Biztatónak. Hogy olyat is tudok festeni. Lehetetlen, hogy az is elpusztult.

DÓRA Most igen egyszerűen meggyőződhetél volna róla — a lakáskulccsal.

SZOKOLAY Előbb téged akartalak látni. Mindenképpen téged.

DÓRA S megelőzött a volt feleséged.

SZOKOLAY Ne is emlegesd! Minden hajam szála az égnek áll tőle. Azt hitte, majd meghat a bűnbánata... vagy mit tudom én, micsoda. Már el sem tudom hinni, hogy valaha megfestettem ... Biztosan valami fénytörés okozhatja ezt. Ót képtelen lennék újra megfesteni. Téged akár százszor, akár ezerszer is. És egyre gazdagabb mélységekkel. A színek sugárzásában.

DÓRA Nekem az is nagyon tetszett. Könnyelműség volt engednem, hogy elvidd. Sosem éreztem magam egyedül. Látott, figyelt, együtt lélegzett velem. Épp csak meg nem szólalt. Mintha a nővérem volna, aki elvesztette a hangját.

SZOKOLAY Ha tudom, hogy ennyire hozzád nőtt, azonnal hazarohantam volna.

DÓRA Haza? Talán...

SZOKOLAY Csak egy szavadba kerül... *(Dóra meg-
lepetésszerűen szedi elő az italkészletet, Szokolaynak
torkán akad a szó)*

DÓRA Ez majd jót tesz ... Segít elviselni, ami otthon rád vár...

SZOKOLAY *(lefogja a lány kezét)* Dóra, hagyd. Nincs már szükségem ilyen bátorításra.

DÓRA És ha nekem szükségem van rá? Velem — nem iszol?

SZOKOLAY *(a szokásos módon feszegeti az inggalérját)*
Furcsa... Mintha egyszer már megtörtént volna velem.
Ugyanez, ugyanígy. Te kínáltál. S én nem fogadtam el. Ez — végleges, mondtam.

DÓRA És ott, álmodban, hogyan végződött?

SZOKOLAY Ez az, amit nem tudok. Nem emlékszem rá. Illetve... igen, én még annyit mondtam: Dóra, ugye te sose lennél képes áruháza? De válasz nem jött. Eltűntél valahova. Vagy én tűntem el? Ebben sem vagyok biztos... De amikor aznap utáltató ivó-terápiára vittek, kiabálni kezdtem. *(Szünet)* Most itt maradsz, ugye?

DÓRA Ó, te ennyire ... ennyire bizol bennem! *(Elrévűlten
leereszkedik a pamlagra)* Hiszen hova is mehetnék?
Eltűnni — talán csak álmunkban lehet.

SZOKOLAY Álom. Mi is az valójában. Képzlet? Emlékezet? Dimenzió? *(Szórakozottságában a palackot babrálja)*
Esetleg mindez együtt? Van és még sincs. Nincs a hatalmunkban.

DÓRA A képek! ... Gyere onnan ! Meg akartad nézni a portrémat.

SZOKOLAY Hát persze. Te itt vagy mellettem. *(Zsebéből
előveszi a kulcsot, azt nézi)* Milyen egyszerű — hazamenni. Én meg hogy féltem tőle. Egyedül... Nem látok odáig világosan. Sötét maradt előttem, amit akkor tettem. Nem akarsz velem jönni?

DÓRA Most?... Ezt az utat még egyedül kell meg-tenned, Zsolti. Ez már talán nem sok.

SZOKOLAY Igazad van ... Egy másik álmom is volt. Téged festettelek. Tudod, hogyan? Teniszezés közben. Ahogy minden ruganyos kis izmod és idegszálad a labda röptéhez emel. Fény lobban a levegőben. Főnt, a kép csücskében egy madár, kiterjesztett szárnyon lebegve les rád. *(Visszatekingetve indul kifelé)* Így festelek meg. Ilyen dimenzióból. Ahogy az a madár lát téged...

Dóra az erkélyfüggöny részén át Szokolay után néz, majd némi habozás után fölhajt egy pohárral, aztán gyorsan elrakodik. Telefonálni akar, de a hívott fél nem jelentkezik. A cselgetésre megrázkódik, a kagy-

lót a készülék mellett hagyja. Kimegy és Illéssel tér vissza. Ez a játék mackót hozza

ILLÉS Fejezd be nyugodtan a telefonálást.

DÓRA Visszateheted a kagylót. Most már itt vagy. ILLÉS Engem hívtál? ... És még mondja valaki, hogy nincs telepátia!

DÓRA Kedélyeskedésed fölöttébb megható... Csak annyit akartam közölni, sürgősen intézkedj az át-helyeztetésemről. Holnaptól nem dolgozom veled.

ILLÉS *(a rekamiéra teszi a mackót)* Ugyan már, Dóra...

DÓRA Mit akarsz azzal az állattal?

ILLÉS Hazahoztam. Ott felejtettem a klubban.

DÓRA Nekem már semmi közöm hozzá.

ILLÉS Ennek itt a helye, Dóra. Itt az otthona, ha az. enyém is.

DÓRA *(fölkapja a mackót)* Elviszed innen, megértetted? Most azonnal. Látni se bírom.

ILLÉS És ha nem viszem?

DÓRA Nem? Na várj. *(A függöny mögé megy vele)* Siess, még fölszedheted a járdáról.

ILLÉS Ha nem fáj érte a szíved, felőlem ...

DÓRA Neked persze mi fájhatna! A szíved is csak egy izomcsomó.

ILLÉS Dóra, tudom, hogy...

DÓRA Még mindig itt vagy?

ILLÉS Hiszen érted jöttem. Asztalt foglaltattam az erdei vendéglőnkben.

DÓRA Mondd, te részeg vagy?

ILLÉS Részeg? Lehet ... de tőled. Én ...

DÓRA Te, mindig csak te!

ILLÉS Dóra.

DÓRA Ne nyúlj hozzám!

ILLÉS Legalább hadd magyarázzam meg... DÓRA

Nem érdekelnek a magyarázataid!

ILLÉS Az audiencián más is történt.

DÓRA A hivatalos ügyeid sem érdekelnek.

ILLÉS Most Zsoltról van szó, Dóra.

DÓRA Zsolti? Talán üzent valamit?

ILLÉS Csak a pályaművel kapcsolatosan merült föl a személye. Illetve a személyével kapcsolatban — egy kikötés. Egy bizalmas kikötés. A városgazda a közvéleményre hivatkozott, a mendemondákra, amelyek róla keringenek a városban. Engem kért meg, hogy intézzem el: a pénzjutalmat természetesen föl-veheti, csak a nevét vonja vissza.

DÓRA A nevét? Épp a nevét?

ILLÉS Azonnal tiltakoztam.

DÓRA Mi az neked? Egy kis tiltakozás és igazolva vagy.

ILLÉS Rosszul tudod. Ez volt délben... De látom, hogy ideges vagy, hát csak a végeredményt összegeztem. Az akkorit. Később ugyanis...

DÓRA Az összegezéshez csodálatosan értesz. Te magad is az vagy: összegezés. A természet kérdőjelekben vall magáról. Te pedig csak a kijelentő mondatokat ismered.

ILLÉS Lehet, hogy neked van igazad, Dóra.

DÓRA Nocsak! Te igazat adsz nekem? Egy vacak kis nőnek!

ILLÉS Amikor a klubból hazamentem, elővettem az otthon tartogatott munkámat. Nekem mindig ez volt a leghatásosabb narkotikum, az ellengőz. Mint neked a rakott... S most egyszerre észrevettem, hogy a ceruzám botladozik a sima papírlapon ... A szobám olyan vigasztalan és sivár lett, mint egy börtöncella. Elmenekültem belőle. Az utcán belerúgtam egy kutyába, amelyik barátkozóan szaglászta a bokámat. A gazdája, egy nő sipitozva állatkínzónak nevezett... Az Aranypárában képen töröltem egy kunyeráló részeg pasast ... Nem akartam elhinni, hogy ez mind én vagyok. Legszívesebben kifutottam volna a világból. És egyszerre itt álltam a ház előtt.

DÓRA Miről beszélés?

ILLÉS Tévedtem, Dóra.

DÓRA Tévedtél? Ilyet most hallok tőled először.

ILLÉS Azt se bánom, ha kigúnyolsz. Tudom, megbántottalak. Azt hittem, már eléggé ismerem magam. Úgy jártam, mint Zita ... A legkülönbözőbb helyzetekben kipróbáltam, mire tudok igent mondani, mire

nemet. Aztán most egyszerre kifordultam a súlypontomból.

DÓRA Mi ütött beléd? Te csakugyan részeg vagy. Csak néhány órával ezelőtt jelentetted ki, hogy elegendő volt belőlem. Most meg, ha egyáltalán el lehet igazodni a szavaidon ... Mit is akarsz most tőlem?

ILLÉS Meg kell hallgatnod, Dóra.

DÓRA Nem akarom, nem akarom! Ne mondj semmit. Leszámoltam veled.

ILLÉS Csak így egyik pillanatról a másikra? Dóra, hányszor megesküdtél, hogy .

DÓRA Még te mered számon kérni? Megkínzol, meg-taposol, elhajítasz .. Egy nő is sok mindent mond-hat egy férfinak az ágyban!

ILLÉS Hiszen azért jöttem, mert tévedtem. Dóra . . . Zsoltnak te ... Mit nyújthatnál még egyáltalán neki, amit addig nem nyújtottál?

DÓRA Ő adta vissza a hitem önmagamban, amit te elvettél. Én visszaadom az övét.

ILLÉS Hogy adhatnád vissza? Én ütöttem ki a kezéből a konyakospoharat.

DÓRA Mert nem voltam mellette.

ILLÉS A kölcsönvett erő csak annyi, mint az idegen . pénz.

DÓRA Megfosztották az erejétől — elhallgattatták a művészetét. Ez nem az ő bűne.

ILLÉS (a lány mögé kerül) Ez nem, de, az igen, hogy önmagát is elhallgattatta.

DÓRA Ha azonnal el nem engedsz, megtudja. Esküszöm, még ma...

ILLÉS Mit bánom én! Magamat árultam el, amikor elmenekültem tőled. Azt kérdezted, mit akarok? Téged, Dóra. Így, ahogy vagy.

DÓRA De én nem! Hallod? Eressz!

ILLÉS Megtaláltalak.

DÓRA Elkéstem. Én már nem az vagyok...

ILLÉS Én sem, Dóra. Már én sem, aki lemondott rólad.

DÓRA (most kiszabadul) Menj el, kérlek. Ne kínozz. Meddig kell még ezt bírnom?

ILLÉS Hát elküldesz? Éppen most? Lehetetlen ... Eddig mindig erős tudtam lenni.

DÓRA Ki kívánta ezt tőled?

ILLÉS Én magam és a barátság. Két sebesült, ha összefogódnak se lesz belőlük ép egész. Az egyiknek tartania kell magát. S az erős, úgy látszik, sérülékenyebb. Több benne a zúzható.

DÓRA Sajnáltnál akarod magad?

ILLÉS Nem, Dóra, csak hangosan gondolkozom. De látom, hiába... (Szünet. Tétován lép az ajtó felé)

DÓRA Várj! ... Mért nem folytatod, amit elkezdted?

ILLÉS Folytatni? Ugyan mi folytatható még egyáltalán? Elkéstem, és már mindennel, mint a gyerekkori ajándékkal. Jobb is, hogy kidobtam.

DÓRA Bocsáss meg, nem azért...

ILLÉS Barát, barátság... Ha legalább az az elégtételelem megmaradt volna, hogy az erőmben hihetek. És még csak fölmentést sem adhatok magamnak.

DÓRA Miért? Mire kell a fölmentés?

ILLÉS Arra, aminek nem lett volna szabad megtörténnie. (Szünet) Hogy beléd szeretek, Dóra.

DÓRA Te... szeretsz! (Egyszerre fölragyog és szinte meg is szédül)

ILLÉS Mért nem vettem észre, amikor még kivédhettem volna? Miért! ... Hol és mikor támad ez az emberre? Ébren vagy álmában? Hiába tudtam, hogy nekem kell meghoznom az áldozatot — a barátságunk mérlege így követeli meg. Zsolt azért lehetett győzelem, mert ott volt mellette az én erőm... Szemembe vágta, hogy én csak a szakmám közepes mesterembere lehetnék Zsolt képzelőereje nélkül. Útésnek szántad, és az is volt. De az enyém azért halványodhatott el, mert ott volt készen az övé. Hasonulás és különbözőség már-már élettanilag szerveződött kapcsolatba köztünk ... Zsoltot első összeroppanása velem szemben télen előnnyel kecsgettette, amikor kívülrekedt az eseményeken. Érintetlennek számított. Ez pedig érdemnek. S mint az önkény-uralom kárvallottjának képdöntőki talárt kínáltak föl, de élébe csúsztattak egy kollektív nyilatkozatot, csak úgy melleleg, több :tucat művész aláírásával.

— Utólag már te is másképp látod? -- kérdezte tőlem. — Semmi okom sincs másképp látni — feleltem. — Miből gondoltad ? Zsolt erre megvonta a vállát, és a fal felé fordult. Később árulta el, hogy az éjjeliszekrény fiókjában volt a nyilatkozat, amit másnap az aláírása nélkül vittek vissza. Őt pedig a sorsára hagyták változatlanul... Engem a sokat gúnyolt fizikai edzettségem juttatott kenyérkeresethez. Ketten is eltengődhettünk belőle. Birtam, tartottam magam. Hát hogy hihettem volna, hogy én is meginoghatok egyszer? Csak magamra gondolok: legyőzhet az önzés.

DÓRA Nem, egyetlenem. Még ezt sem tudod? A szerelem nem önzés — hatalom. A legjobb hatalom.

ILLÉS A tiéd, Dóra. A te hatalmad. (Szünet. Megölelik egymást)

DÓRA Fény... Mennyi fény! Bennem ezer nap ragyog.

ILLÉS Bennem te ragyogsz.

DÓRA S hogy megkínóztál!

ILLÉS Pánikba estem, bocsáss meg. De én akkor se gyűlölököttem.

DÓRA Ezért én kérek bocsánatot. A kétségbeesés el-vette az eszem. Mentségem csak az, hogy a gyűlölettel is a barátságokat akartam szolgálni. Hogy a közeledben maradhaszak. Ezért lettem volna Szokolay Zsolt felesége. (Szünet)

ILLÉS Zsolt... Úristen! Vele most mi lesz? Ha arra az órált éjszakára gondolok ...

DÓRA Most ne gondoljunk semmire! Megszökünk innen.

Öltözöm ...

ILLÉS Megszökni? Meddig, Dóra? Egy órára, kettő-re... Ő

akkor is itt van köztünk.

DÓRA Megtaláltuk egymást. Ő ezt megéri. Mindenben segíteni fogjuk ezután is.

ILLÉS Igen. Most végre a munkavágy úzte haza. DÓRA Nekem is ezt mondta. Szinte ez volt az első szava.

ILLÉS Nekem azt is mondta, hogy rád van szükségem. Ezzel kell elé állnunk.

DÓRA De ne ma, jó? A mai este csak kettőnké. ILLÉS

Holnap ? Nem bánom. Talán neki is úgy lesz

jobb. Ma annyi minden zúdult rá egyszerre. DÓRA

Te akarod neki megmondani?

ILLÉS Mért? Te hogy gondoltad?

DÓRA Talán inkább én. Erre egy nő alkalmasabb. ILLÉS A barátja vagyok. A felelősség engem terhel. DÓRA Tudod mit? Beszéljünk vele mind a ketten. ILLÉS Egyszerre? De akkor ki kezdje?

DÓRA Én szívesen elkezdem... Találtam is hozzá egy alkalmas helyet. Kint a Szélmalom csárdában. Szerette ott az országúti hangulatot. Kívül a városon, átutazó arcok között.

Megszólal a lakáscsengő. Mindketten villámérinten megdermednek. Aztán Dóra rendbe szedi a haját, indul ajtót nyitni

Vigyázz, nehogy elszöld magad... Legjobb lesz, ha egy kicsit később magunkra hagysz.

Kintről hangok

Ó, csak maga? Ide ugyan hiába jött.

ZITA Maga téved ! Sose koptatom hiába a lábam. (ő jön elől, örvénél fogva hozza a mackót — hátrafelé beszél) Van egy különleges hetedik érzékem: ügyfeleim rejtett szándékát is megsejtem, mielőtt a lényegét egyáltalán kikottyintják. Tehetünk egy próbát. Na, mit mondtam ! ... Te miféle élőképfigurát domborítasz itt, drága barátom? Jó, jó, ne szólj semmit, a szitu világos... Ez a ti játékokot, ugye?

DÓRA (kikapja a kezéből és az egyik fotelba ülteti) Hogy kerül ez magához?

ZITA A ház előtt szedtem föl, az erkély alatt. Bele-botlottam a sötétben. Szegény jószág ott nyöszörgött, a bordáját fájalta. A bigyója nélkül is kitaláltam volna, hogy ide tartozik ... Ez volt az az erkély, ugye?

ILLÉS Miféle erkély?

ZITA Ahonnan Zsolti a nyüzsgő föteret nézte. És egy-

szerre így szól: Nézd, milyen üres a tér! Melyikötök dobta ki? Csak azt ne fogd rá, hogy öngyilkos akart lenni.

ILLÉS Egy tárgynak mióta van akarata? Véletlenül kiesett. Elégedj meg ennyivel.

ZITA Mihez kell nektek ez a játék? Talán valami új perverzitás?

ILLÉS Zita, ha nem hagyod abba, mindjárt te is repülsz!

ZITA Csak nem rajta vesztetek össze? Egy hathónapos macin. Legalábbis a bigyója szerint. Hat?... Eppen, mint Zsolti a szanatóriumban... Hányszor látogatta meg ezalatt?

DÓRA Hát — egyszer sem.

ZITA Maga egy ilyen menyasszony!

ILLÉS Akkor már nem volt a menyasszonya!

ZITA Még? Már?... Milyen nő maga! Azt se tudja, kivel jár jegyben ...

DÓRA Maga aztán tudta, mi? Pedig a felesége volt! ILLÉS Zita, te komolyan meghibbantál?

ZITA Te csak hallgass! Neked se nyílt föl a szemed, hiába vagy a barátja emberemlékezet óta.

ILLÉS Vagdalkozol összevissza, belemarsz az emberbe, hogy a saját hitványságodat takargathasd. Te csak a magad feslett örömeivel törődél.

ZITA Még hogy én nem törődtem Zsoltival? Ez link duma. De a pipogyasága végleg kihozott a formám-bál. Ebben pedig te vagy a hibás.

ILLÉS Pipogyaság? Te nem tudod, mit beszélsz! Rá akartad venni Zsoltot, hogy disszidáljatok.

ZITA Külföldön kifuthatta volna a formáját. Ez magának is szól, cicababa ... Ma már kétszintes luxus-mütermé lenne, Alfa Rómeója. Tulajdonképpen Zsolti nekem adott igazat, de csak ha te is velünk tartasz. Hát ezen bukott meg a dolog, Rajtad.

ILLÉS Mit értettél te meg akkor? A semminél is kevesebbet... Hiába vigyorogsz, így volt. Még semmi sem dőlt el végérvényesen.

ZITA És Zsolti szépen ráfizetett a naivitásodra.

ILLÉS Akkor is itt kell megmutatnunk, mit tudunk. Az egész korszak kezdettől fogva a mi nemzedékünk vállalkozása volt. Az ihlet, a teremtés képzelőerejével... Nem rajtunk múlt, hogy elsikkasztott nemzedék lett belőlünk.

DÓRA Jónak magyarázod! Tyúknak az ábécét.

ZITA Fején találta a szöveget, cicababa: olyan magának a művészet.

ILLÉS Ha ennyire nagyra vagy a szakértőségeddel, Zita, azt is illenék tudnod, hogy a hivatás parancsa nem ismer korlátozást, keresztültör minden akadályon. Ehhez nem kell műtörténésznek sem lenni.

ZITA Ki mondta, hogy az kell hozzá?

ILLÉS Te dicsekedtél a friss diplomáddal.

ZITA Úgy látszik, ma nem mostad ki a füled. Én csak egy idegenvezetői oklevelet szereztem. Speciális kép-tári oklevelet.

DÓRA Ibusz-oklevél! Hah! ...

ZITA Mit hah!? Zsoltinak igenis újra el kell kezdeni a festést.

DÓRA Már elkezdte maga nélkül.

ILLÉS Kikilincseltem neki egy kiállítást.

ZITA Igazán? Hol vannak hát azok a képek?

ILLÉS 'Egy örült éjszaka széthasogatta őket. Akkor szakítottak Dórával.

DÓRA Már itt is beszámíthatatlan állapotban jelent meg.

ZITA Ó, csak ne szédítse magát, cicababa! Én aztán ismerem Zsoltit. Nem a szerelmi csalódás vette el az eszét, hanem a csalódás — a képeiben. Így volt, érzem én ' azt. Késsel nekiesni a saját teremtményei-nek az fölér egy öngyilkossággal.

ILLÉS Mit kéjelegsz azzal a szóval? Ez talán a te perverzitásod?

ZITA AZ a perverzitás, hogy te főnnakadsz rajta, drága barátom.. Igenis, ha egy festő ...

ILLÉS Ne jártasd annyit a szád!

ZITA Mi az, allergiás vagy? Neked persze sosem volna hozzá elég bátorságod, hogy megtegyed.. (Szünet) Érdekes, ezt magamtól eddig meg se kérdeztem ... Igen? Nem? Átkozottul nyomorúságos tud 'lenni az élet, ha kifogja az ember. Hiába vág jó képet hozzá

— a maszk, a jelmez is terhes lehet egyszer. A lélegzés örömtelen ...

ILLÉS Az életben kell bizni. A mélylélegzetben, amely összesűrit minden erőt és akaratot, hogy a végpontról is elrugaskodhatsz. S ha Zsoltnak jót akarsz, nem akadályozhatod meg benne.

ZITA Azért vagyok itt! Érzem, hogy erőlködik, bizonyítani akar, de berozsdásodott a téhetege. Az a fiatalkori portréja kikiáltási áron kelt el. De majd licitálnak még érte!

ILLÉS Miféle portré? Kit ábrázol?

ZITA Természetesen engem. De már visszaszereztem. ILLÉS Csak nem a Szitakötő? ... Kár, hogy nem hoztad magaddal. Szerintem is mestermű volt.

DÓRA Az enyém talán nem volt az?

ILLÉS Hiába, ha elpusztult.

DÓRA Az még nem olyan ' biztos.

ZITA Az enyém ezerszázalékos.

ILLÉS Csak akkor hiszem el, ha látom. Nehéz rajtad eligazodni.

ZITA Megláthatod, ha kiváltom. Mihelyt megkaptam tőled a kölcsönt.

ILLÉS Örökbe adom, már elfelejtetted?

ZITA Nem kell örökbe! Mit képzelsz te rólam? Engem nem lehet kifizetni!

ILLÉS Most mit önérzeteskedsz? Pont velem szemben. Te már saját magadat is megkevered.

DÓRA Ó és az önérzet! Illés, te még komolyan veszed? Örökre kiállította a bizonyítványát, mikor el-árulta Zsoltit.

ZITA Mi a hézag, cicababa? Ki kit árult el — majd ő eldönti. Jó?

DÓRA Igenis maga volt Zsolti rossz • szelleme!

ILLÉS Kérlek, Dóra, ne marakodjatok. Zita még nem tud semmit, de ha egy kicsit magunkra hagynál... Neki is fontos, hogy Zsolt magára találjon.

DÓRA Neki? Nevetséges! Szokolay Zsolt neki csak arra kellett, hogy elkerülhesse a kitelepítést.

ZITA Nem az én szegyenem, még ha igaz volna is. De hát ezt egy magafajta kiváltságos prolikisasszony úgyse érti. Még annyi idő után sem.

DÓRA Egyszer szerepet kellett cserélnünk.

ZITA Sokra mennek vele! Azelőtt én teniszeztam, most maga. Az allűrök maradtak.

DÓRA A maga kapaszkodói maradtak! A kisiparos-nábob kitette a szűrét, és most újra jó lenne a szegény művész.

ZITA Én akkor is beérem eggyel. De maga telhetetlen. Egy férfival el se kezdi.

DÓRA Megtiltom, hogy sértegessen!

ZITA Mi az, cicababa ...

DÓRA Semmi cicababa! Azonnal hagyja el a lakást! ZITA No nézd, a cicababát! Outra akar ütni mint a teniszlabdát. Egy helycsere előny reményében ... DÓRA Te! Vigyázz, mert ...

Hevesen a haja felé kap, Zita résen van, gyors, meg-előző mozdulattal hozzávágja a retiküljét. Dóra fájdalmas arccal támoalyog ki a fürdőszobába. Illés csak késve tud beavatkozni, lefogja Zitát, mielőtt az Dóra után vethetné magát

ILLÉS Te vadmacska! Meg vagy veszve?

ZITA Most megkaptam. Jóval akart kikezdeni. Na, így legalább magunkra hagyott, hiába mondtad neki szépen.

ILLÉS (beszól Dóranak) Dóra, segíthetek valamiben? (Szünet) Dóra!

Dóra hangja: „Kergesd el azt a perszónát!”

Zita, hallottad ...

ZITA Akassza föl magát! Azt mondd meg, hol; van Zsolti. Valahogy eltűnt előlem, és haZa se ment. ILLÉS Pedig hazament.

ZITA Nem ment.

ILLÉS Nem? Hm. Ez fix?

ZITA Mérget vehetsz rá.

ILLÉS Különös ... S te hogy találtál ide?

ZITA Az Intézet portása megadta a címet. Sejtettem, hogy befutsz a nőhöz. Te is, ő is . A te ajtódon is

hiába dörömböltem, összecsdült az egész emelet. (Otthonosan letelepszik) Nincs kéznél valami itóka? Te ismered itt a dörgést.

A férfi kirakodik a pohárszekrényből, Zita egyszerre issza ki a maga konyakját

Bizhatsz bennem, öregfiú.

ILLÉS (a mackós fotelba ül) Nézd, Zita ...

ZITA Vigyázz, összenyomod szegényt! Nem hallod, hogy nyöszörög?

ILLÉS A fantáziád! .. (Átüt) Nézd, szeretnék vala-mit... Hogy is mondjam... Bárcsak meg tudnám neked magyarázni.

ZITA Mit kell itt magyarázni? Van szemem. Atlátok én a cicababán. Veled vigasztalódtam amíg Zsolti a szanatóriumban kínlódtam, most meg hirtelen fölötti a szentek jelmezét. Beleesett a felsz...

ILLÉS Nem egészen erről van szó. Illetve... Te, ez valami ördögi csel...

ZITA No nézd már, hebegsz-habogsz, mint aki a fenekére zuttyant. Ez nem a te stílusod. Az ábra világos. Neked is Zsolti a mumusod ... Szegénykém, olyas-min rágódsz, amire mindenki fütyül, ha szerelembe esik. Mi ebben a csel? Azért becsülnek, amit meg-szerzel, nem amiről lemondasz ... Ti belepistultatok egymásba. Rajtatok tehát csak én segíthetek.

ILLÉS Te? Hogyan?

ZITA Még kérde? Mióta koptatom már a számat? Kezdetől fogva a javatokat akarom, a lédi meg aj-tót mutat! Legalább te állj a sarkadra, s beszélj a barátod lelkére. Ez a cica neked való a sportos mi-csodájával, nem neki. Terád biztosan hallgat ... Nem olyan vagyok én már, amilyennek látszom, öregfiú. La finita komédia! Legszívesebben fölképelem magam a saját ostobaságom miatt... Nézd, a maci hogy hegyezi a fülét. Ide sandít ... Az ölembe akarsz? Na gyere... Így szépen. Hallgasd te is a mesét, legalább addig elfelejted, hogy fáj a bordád ... Bizony, öregfiú, sosem hittem volna, hogy annyi álporfának bedőlhetek! Álporfa, álemler, az én szótáramban eben guba ... Bejártam a szűkre szabott zsebszocializmus arisztokratáinak alvilági köreit, persze Vergilius mester kalauzolása nélkül. De így is eleget láttam. Sehol egy lélekvidító jellem! Csupa törtető bábfigura, és milyen olcsón adják ezek magukat! Lelkiismeretet, meggyőződést, tehetséget ... Egy játék bábuban, egy ilyen maciban több emberi méltóságot lehetsz ... Így ébredtem én rá, öregfiú, hogy Zsolti kicsoda. Milyen ember. Az ő arca tiszta, igazi arc. A szerencsétlenségben is nemes.

ILLÉS Te csakugyan sokat változtál, Zita. Mért nem mondtad ezt már előbb?

ZITA Hát hagyta? Te is csak a kívánatos nőtényt láttad bennem, s rögvest smárolni kezdél. Neked persze megbocsátom. Te is nyakig ülsz a pácban .. Kapkodunk mi már minden szalmaszál után.

Csöngetnek. Szünet. Mindketten arrafelé néznek Ez,

ugye, csak ő lehet?

A háttérben Dóra utcai ruhában megy át a szobán; kintől hallatszik a hangja: „Már végeztél is? ... Mi van veled, Zsolti! Nem találtad? ...”

SZOKOLAY Most se jutottam haza. Mi folyik itt tulajdonképpen? Ezt azonnal el kell mondanom neked. (Illésnek) Te itt vagy? Hát azért nem találtalak otthon...

Mondd, mire volt jó ez a gyalázatos komédia?

ILLÉS Komédia? Nem tudom, miről beszélsz. ZITA

Majd én megmagyarázom, Zsolti.

SZOKOLAY Mi az, téged is beavattak?

DÓRA Ne hallgass rá, kérlek, ez csak kettőnkre tartozik.

SZOKOLAY De hát mi van itt, Dóra? Még te is?

ILLÉS Zsolt, ezt én nem akartam. Isten látja a lelkem, nem akartam neked csalódást okozni. Elővettem a szokásos módszeremet... És te biztattál is. Emlékezz a bohócra. Anatole France bohócéval példálóztál. Ha én egyszer ...

SZOKOLAY Miről beszélsz? Miről beszéltek? Ti mind tudtatok róla, és hagyátok, hogy... Hát mire való volt ez az istenverte blöff? Mit akartatok elérni? ILLÉS Blöff — azt mondd?

SZOKOLAY Ezt csak te találhattad ki!... Undorító komédia! ... Még szerencse, hogy nem voltál otthon. Egyáltalán meddig akartad üzni velem ezt a szálnalmas játékot? Legalább erre felelj most egyenesen!

ZITA Nem ő a hibás, Zsolti. Nem jó helyre címzed a kérdéseidet.

DÓRA Kérlek, Illés, vidd el ezt a nőt. Hagyjatok magunkra.

SZOKOLAY Nem! Ezt most kell tisztáznunk. (Illésnek) Először hozzád mentem, hogy gyere velem haza. Légy ott, amikor belépek a romok, a kísérteteim közé. De az ajtó zárva. Tovább, Kázmérhoz, lóhalálában.

ILLÉS A szobrász kollégádhoz?

SZOKOLAY Őt akartam megkérni .. S akkor eszem-be jutott, hogy Kázmér bennfentes, a városrendezési tanács tagja. Hát egyúttal tisztázom, mi is a helyzet. Pizskált ez a pályázat. Éreztem, hogy valami sántít, ahogy mesélgetsz róla.

Izgagított forgolódásai közben hozzáér a mackóhoz; ez kissé kihajlik a fotelkarfán át, de Szokolay pillantása most még vak

És jól éreztem: egy szó sem igaz belőle. Az egészet te találtad ki. A díjat Karvalyszki kapja. Mi semmit, sem nyertünk.

ILLÉS Nyertünk, de ..

SZOKOLAY Kázmért is meg akarod hazudtolni? ILLÉS Ha ilyet állít, akkor ő sem igazi bennfentes. Nem ismeri a történetet.

SZOKOLAY Elegem volt a mesékből!

ILLÉS Ez nem mese, Zsolt. Amióta elváltunk a klubban, azóta történt. Csak nem tudtam még beszélni veled... Te azt hitted, hogy beadtam a derekamat.

SZOKOLAY Mi az, talán nem egyeztél bele a csonkolásba? A jelenlétben rombolták le az egész mese-tornyot, valamennyi lakójával egyetemben. Pedig még csak egy látomás volt. Anyagtalan építmény az álmunk enyvéből.

ILLÉS Mentsünk meg valamit belőle, gondoltam. Legalább a dicsőséget. Az neked is hasznodra lehet... Csak utána rukkolt ki az öreg a farbával. A neveddel. A neved ellen emeltek kifogást, a közvélemény-re hivatkoztak, a mendemondákra ... Hogy a te neved ne szerepeljen. Csak az enyém.

DÓRA Így volt, Zsolti. Megkaptad volna a jutalmadat, csak a nevedet vond vissza. Ezt Illés kereken meg-tagadta.

ILLÉS Megtagadtam, és nem is akartam, hogy erről az ocsmány alkudozásról tudomást szerezz. S otthon várt a távirat: A zsűri döntése tévedésen alapult. SZOKOLAY Tévedés! A la Celei ... Tehát a nevem miatt.

ILLÉS Erről mért nem számolt be az a bennfentes kollégád? SZOKOLAY Hát már ezek is leírtak! ... De most majd megmutatom neked! Jönnek ők még hozzám gazsulálni!... Istenemre, megkapják tőlem a méltó választ.

ILLÉS Nem adok neki egy esztendő és szárnyra kapsz, Zsolt. Tudsz te dolgozni, mint hét más, ha elszánod magadat. Már nem sok hiányzik hozzá. Érzem, hogy erős benned az elszánás. Ilyen erős még sosem volt.

SZOKOLAY Én is így érzem. (Ismét meglöki a mackót, most fölfedezi, barackot nyom a kobakjára) ZITA Vigyázz, fáj a bordája. Nézelődött szegény az erkélyen, ahogy te szoktál.

De ő megszédült és le-zuhant.

SZOKOLAY Lezuhant?

ZITA De életben maradt. Mélyet lélegzett -- az meg-tartotta.

SZOKOLAY Jól van, mackó koma. Te se búsulj, amíg ilyen barátok vesznek körül... Illés, te mindig biz-tál bennem, biztattál. Sokszor már föl akartam adni — végleg. Messze voltam, nagyon messze. Csak én

tudom, milyen reménytelen messzeségben... Kény-
szerleszállás a sivatagban. Már alig emlékszem rá, olyan
régén történt. A gép megfeneklett a homokban. Telt,
az idő, a szél hordta a homokot, a pilóta csak abban
reménykedhetett, hogy egyszer onnan, ahol besüppedtek a
kerekek, eltakarodik a homok... De a szél folyton egy
irányból fújt, kitartóan. Ember és szárny megrekedt. S
amikor a pilóta szinte már elmerült a feledésben, újra
megszólalt az a hang, és ő szétnézett. Észrevette, hogy
fordult a szél, söpri, söprögeti a torlaszokat.
DÓRA Benned is, Zsolti. Át kell törnöd a belső torlaszaidat.
Ez sem lesz könnyű, de én képesnek tartalak rá. S ha ez
jelent valamit neked, szivemből kívánom, hogy följuss a
magasba.
SZOKOLAY Csak teéted teszem, Dóra.
ZITA Érte? Biz'isten megkerültél! Egy Szokolay Zsolt, egy
művész nem szorul a szájalom koldusmorzsáira. DÓRA
Hallgasson!
ZITA Én hallgassak? Akkor maga mért nem beszél őszintén?
DÓRA őszintén beszéltem.
ZITA Akkor mért sápadt el? Minden csepp vér kifutott az
arcából! (Tölt *magának a konyakból, föl-hajtja*)
ILLÉS Zita, az isten szerelmére, hallgass! Ez a perc nem
alkalmas ...
ZITA Mire nem alkalmas? (Újra tölt és *iszik*) SZOKOLAY (a
mackó fülét fricskázgatja) Mi van itt? Min veszekedtek?
ZITA Kérdezd meg tőle: van-e számodra valami mon-
danivalója?
ILLÉS Zita, téged senki se kért föl ...
ZITA Én csak Zsoltinak válaszoltam.
ILLÉS Izgága lettél a konyaktól. Na, gyere, elkísérlek a
szállodába.
ZITA Vedd le rólam a mancsodat!
SZOKOLAY Dóra, te tudod, min veszekednek? DÓRA
Sokat ivott.
ZITA Mit dadogsz, te fehérmájú ringyó? Kaphatsz még egyet a
fejre ...
DÓRA Illés, te ezt tűröd?
ILLÉS Zita, a teremtésit, most aztán elég! SZOKOLAY Én
hajítalak ki, ha magadtól nem mész. ZITA Te, Zsolti? Csak
nem az erkélyen?
SZOKOLAY Ha az erkély olyan szimpatikus neked,
akkor ott ... Egyáltalán, hogy kerültél te ide?
ZITA Éreztem, hogy bajban vagy. Ez a nő, ez csak
áztatott téged... Nézd, hogy reszket! Nem mer a
szemedbe nézni.
DÓRA Nem igaz ...
ZITA Látod? Még mindig nem mer.
ILLÉS (ki akarja tuszkolni) Elég, az istenfáját! Tágulj innen!
ZITA Hát te se mersz? Ti aztán jól összeilletek.
SZOKOLAY Ki illik össze? Ki kivel?
ZITA Ha ők nem mernek, majd beszélek én. Zsolti .. (Illés
hirtelen betapasztja a száját, Zita a tenyerébe harap) a te
drágalátos menyasszonyod a barátod szeretője volt.
Kivetette rá a hálóját. Az ő bűne. Egyedül az övé.
DÓRA Hazudik!
SZOKOLAY A... a szeretője? Illésnek? Ez, ez képtelenség.

ILLÉS Zsolt, nem így volt. Egészen másképp. Egyáltalán...
holnap akartam veled beszélni ... Bocsáss meg. Véletlen,
szerencsétlen véletlen, hogy éppen Dóra...
SZOKOLAY Holnap... Lehet még holnap?... ölni ---így vagy
úgy — minden ember képes. Én, úgy lát-szik, még erre
sem.
ILLÉS Ez olyan érzés, amelyet te kívántál nekem.
DÓRA Én is messze jártam, Zsolti. Messze kell elmennünk,
hogy bizonyosan megtudjuk, hol az igazi helyünk. De mi
veled maradunk, a támaszod leszünk.
SZOKOLAY Bizonyosság? Kétlem, hogy van körülöttem
bármilyen bizonyosság, ami embertől származik. Hűség,
irgalom, szeretet, eszmény. Merítsd őket a vízbe, mint a
botot vagy a kezedet — tedd próbára... azután mondd meg:
milyennek látod? Fölsimered-e még? Ami előbb szilárd volt
és egyenes — most csupa törés... Kiben, miben bízhatasz?
Te magad sem vagy már kivétel. Reménykedtünk vala-mi
jobban. De a bűnnek csak az arca változott, a nyelve és a
neme ugyanaz maradt.
ZITA Zsolti, lélegezz! Ne hagyd el magad! Lélegezz mélyen.
Ez most csak egy rossz álom. Meglátod, ha-marosan
fölébredünk belőle. Tudsz te még Szitakötőt festeni ... Nem
igaz ám, hogy kikiáltási áron szereztem meg. Licitálnom
kellett érte. Csak most zálogban van, mert adósságot
csináltam miatta.
SZOKOLAY Most akarnak ... egyszerre mindenki most akar
megmenteni. Mikor már összetörtek. De furcsa világ ez!
(*Hátrafelé botorkál, közben a mackó mellett megáll egy
pillanatra*)
ILLÉS Zsolt, a munkánk! Majd megcsináljuk más-hol...
Talán csak van valahol egy tér ebben az országban, ahol
kell az emelkedés, az igazi kiterjedés — fölfelé. Vannak
még emberek...
SZOKOLAY Hazudsz! Holt terek, amerre csak nézel.
Elszívják az erődöt. Elszívják ... (Az *üvegből iszik, sokat,
nagyon sokat; mindenki zsbibbadtan nézi. Szokolay a
mackóra mered*) Mackó... egy idetévedt játék állat. Egy
másik lakó a lerombolt mesetoronnyból. (Tovább *botorkál
hátra, a függöny felé, öntudatlanul vonszolva maga után a
mackót; tovább hallatszik a motyogása*) Lerombolni az
álmoképet, hogy elszívhassák az erődöt. (A *függöny mögül*)
El-szívhassák a bizonyítástól is.
ILLÉS Zsolt! Gyere onnan az erkélyről! Hallod? Gyere be!
(*Szünet*) Zsolt! (A *függönyhöz rohan, szét-csapja*) Úristen!
Kilépett... (Megtántorodva *kapaszkodik a függönybe karjára
csuklik a feje. Szín elsötétül, csak a kapaszkodó alakra esik
szűk reflektor-sugár. Dóra és Zita hangja a sötétből szól*)
DÓRA Ital... egyszerre az a sok ital. Biztosan le-szédült.
ZITA Holttér — a holttér mélye rántotta le. Baleset. Véletlen
baleset.
DÓRA Véletlen. A mackóval játszott, és nem figyelt. ZITA
Mackó... egy másik lakó a mesetoronnyból — így mondta. De
ki az első?
DÓRA Illés, hallod? Kérünk, felelj! Ugye csak baleset volt?
ILLÉS (fölpillant a fénybe) Ki szólt? Mit kérdez-nek?... Zsolt,
a barátom összetört ... Találhatunk erre mentséget
magunknak?

Függöny

Felelős kiadó: Siklósi Norbert, a Lapkiadó Vállalat vezérigazgatója
40 6048 Pátria Nyomda — Felelős vezető: Vass Sándor igazgató